

MODA NA MAZOWSZE

1/2023

WIOSENNE WYPRAWY
JEDNODNIOWE

MAZOWIECKIE BAGNA
JAK Z „WIEDŹMINA”

ŚREDNIOWIECZNE ZAMKI
I PARKI ROZRYWKI

Fot.: MIKROWYPRAWY Z WARSZAWY

MAZOWIECKA
REGIONALNA
AGENCJA
TURYSTYCZNA

PRM

SZANOWNI PAŃSTWO!

Zaczynamy nowy sezon od wyznaczenia najciekawszych kierunków turystycznych i przypomnienia, że dla internautów z całego świata takim kierunkiem jest Warszawa! Mamy więc na miejscu piękno, które chcą poznawać ludzie z przeróżnych zakątków naszego globu – korzystajmy i my, nie żałujmy sobie. Warszawa ma wiele do zaoferowania przez cały rok, ale wiosną, kiedy kwitną bzy, jest oszałamiająca, zwłaszcza gdy wybierze się rower jako środek transportu.

Nie zapominamy w naszym wiosennym przewodniku także o innych pięknych miastach regionu, do których warto zajrzeć. Jednodniowe wycieczki do Płocka, Radomia, Siedlec czy Żyrardowa to fantastyczne opcje na weekend. Cały dzień można spędzić także w ciekawym parku rozrywki – Julinku, Farmie Iluzji czy Dolinie Wkry w Pomiechówku albo... w Pociągu Retro, który zawiezie nas z największego w Polsce skansenu kolei wąskotorowych wprost do Puszczy Kampinoskiej!

A skoro o Kampinosie mowa: jest to jeden z tych obszarów leśnych Mazowsza, gdzie można przeżyć przygodę jak z „Wiedźmina”. Chodziliście już po mazowieckich bagnach i torfowiskach? Jeśli nie, warto nadrobić tę zaległość. Zakochacie się w nich na pewno!

To miał być sympatyczny wiosenny numer naszego magazynu, a powstał solidny przewodnik, który można zabierać ze sobą na wycieczki przez całą wiosnę!

Pięknego czasu na Mazowszu!

Prezes Zarządu
Mazowieckiej Regionalnej Organizacji Turystycznej
Izabela Stelmańska

MAZOWIECKA REGIONALNA ORGANIZACJA TURYSTYCZNA

ul. Nowy Świat 27/2, 00-029 Warszawa, tel.: +48 22 877 20 10, biuro@mrot.pl

Współpraca: Redakcja Magazynu Świat, Podróże, Kultura, promocja@magazynswiat.pl, **Korekta:** Ewa Kubaczyk

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Niezamówionych materiałów redakcja nie zwraca, a w razie opublikowania zastrzega sobie prawo do ich skracania. Magazyn MODA NA MAZOWSZE® nie ponosi odpowiedzialności za treść ogłoszeń i reklam i ma prawo odmówić publikacji bez podania przyczyny. Wszystkie materiały są objęte prawem autorskim. Przedruk materiałów w jakiegokolwiek formie i w jakimkolwiek języku bez wcześniejszej pisemnej zgody Wydawcy jest zabroniony. Wydawca zabrania sprzedaży numerów bieżących i archiwalnych Magazynu MODA NA MAZOWSZE®. Działanie wbrew powyższemu zakazowi skutkuje odpowiedzialnością prawną. WARSZAWA 2023

W NUMERZE

4 ODWIEDŹ WARSZAWĘ – NAJLEPSZY KIERUNEK TURYSTYCZNY 2023

6 MAZOWIECKIE RZEKI I BAGNA JAK Z „WIEDŹMIANA”. TURYSTYKA AKTYWNA

10 JULINEK PARK – JEDYNA TAKA ATRAKCJA W POBLIŻU WARSZAWY

12 ZACZAROWANY PARK W SERCU MAZOWSZA

14 SZLAKIEM HISTORII – SIEDLCE W JEDEN DZIEŃ

16 WIOSENNY RELAKS W RADOMIU

20 INDUSTRIALNE MIASTO-OGRÓD. WIOSENNĄ WYPRAWA ROWEROWA

22 POMIECHÓWEK – NIE TYLKO PARK DOLINA WKRY

24 PARK NAUKI TORUS W CIECHANOWIE. FUTURYSTYCZNA OPONKA....

26 MAZOWIECKI GRAVEL. ULTRAMARATON ROWEROWY...

28 STARTUJE KOLEJNY SEZON SOCHACZEWSKIEJ WĄSKOTORÓWKI

30 MUZEUM WARSZAWY. TAJEMNICE MIASTA W LABIRYNCIE KAMIENIC

32 MUZEUM HISTORII RADOMIA. ŚREDNIOWIECZNE ARTEFAKTY I WSPÓŁCZESNE HOLOGRAMY

34 PIKNIK HISTORYCZNO-KULTURALNY VIVAT PUŁASKI

36 ZAMEK KSIĄŻĄT MAZOWIECKICH W CZERSKU

38 ZAMEK W LIWIE. OSTATNI BASTION NIEZALEŻNEGO MAZOWSZA

40 GOSTYNIN. ZNIKNĄŁ ZAMEK, NIECH ŻYJE ZAMEK!

42 ŚREDNIOWIECZNE TWIERDZE CIECHANOWA

44 PŁOCK W RYTMIE KULTURY

47 KOLEJE MAZOWIECKIE. APLIKACJA MOBILNA KOLEI MAZOWIECKICH

WARSZAWA

ODWIEDŹ WARSZAWĘ – NAJLEPSZY KIERUNEK TURYSTYCZNY 2023

MAMY TO! TYTUŁ „EUROPEAN BEST DESTINATION 2023” NALEŻY DO WARSZAWY! WIOSNA TO JEDNA Z NAJLEPSZYCH PÓR ROKU, BY ODWIEDZIĆ WARSZAWĘ I PRZEKONAĆ SIĘ, ŻE STOLICA POLSKI W PEŁNI ZASŁUGUJE NA TEN TYTUŁ. TO TAKŻE IDEALNY CZAS, BY PO MIESIĄCACH SZARUGI ODKRYĆ UROKI ZIELENEJ WARSZAWY I ZAŻYĆ RUCHU NA ŚWIEŻYM POWIETRZU.

● tekst: Stołeczne Biuro Turystyki

CZTERY WYRÓŻNIENIA DLA WARSZAWY

Głosami internautów z całego świata Warszawa wygrała w plebiscycie na najlepszą destynację turystyczną w Europie! Dodatkowo, organizator konkursu wyróżnił stolicę również w czterech innych kategoriach: jako świetny kierunek na weekend, dla miłośników jedzenia i atrakcji kulturalnych oraz za bezpieczeństwo. Zatem nieważne, czy świeci słońce czy pada deszcz, Warszawa oczaruje Cię fascynującą historią, wyjątkowymi zabytkami i muzeami oraz smaczną kuchnią. To zielona, nowoczesna metropolia w sam raz na wizytę z rodziną, ukochaną osobą lub solo – na weekend lub dłużej.

NATURA BUDZI SIĘ DO ŻYCIA

Jeśli lubisz kontakt z naturą, to trafieś idealnie, bowiem w Warszawie niemal jedną czwartą powierzchni zajmują zieleń. Historyczne ogrody polskich władców, dziesiątki najróżniejszych parków, dwa ogrody botaniczne, ogród na dachu biblioteki – to tylko niektóre z miejsc wartych odwiedzenia. W granicach miasta znajdują się też prawdziwe lasy z fragmentem pierwotnej puszczy.

Będąc w Warszawie, koniecznie odwiedź Łazienki Królewskie i zobacz, jak przyroda budzi się do życia. Nakarm wiewiórkę lub zrób sobie zdjęcie z pawiem. Idź do ogrodów pałacu króla Jana III Sobieskiego w Wilanowie

i sprawdź, jak kwitną tam magnolie. Te kwiaty oraz setki innych roślin z wielu egzotycznych krajów świata spotkasz również w Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu Warszawskiego. Na pewno spodoba Ci się też ogród dachowy BUW, skąd rozciąga się przepiękny widok na Wisłę. A jeśli zostanie Ci trochę czasu, zrób sobie piknik na jednej z dzikich nadwiślańskich plaż.

ROWEREM PRZEZ MIASTO

Ponad 700 kilometrów tras rowerowych pozwoli Ci zwiedzić Warszawę w unikalny sposób. Możesz skorzystać z popularnych szlaków rowerowych biegnących wzdłuż brzegów Wisły. Szlak po lewej stronie rzeki prowadzi bulwarami. Jadąc nimi, miniesz Multimedialny Park Fontann, Bibliotekę Uniwersytetu Warszawskiego czy uwielbiane przez dzieciaki Centrum Nauki Kopernik. Kontynuując jazdę na południe, dotrzesz do rezydencji królewskich – Łazienek Królewskich i Wilanowa – wspomnianej już historycznej rezydencji zbudowanej dla króla Jana III Sobieskiego w XVII wieku. Szlak po prawej stronie, zwany słonecznym, biegnie wśród półdzikich lasów obok naturalnych plaż. Szybko zapomnisz tu, że jesteś w środku miasta, a przy odrobinie szczęścia zobaczysz kormorana lub czapkę.

Ponad 3000 całkowicie nowych rowerów i łącznie 300 stacji dostępnych w każdej z 18 dzielnic Warszawy – tak na wiosnę prezentuje się Warszawski Rower Publiczny Veturilo! Tandem, rower elektryczny lub zwykły, napędzany tylko siłą Twoich mięśni – wybierz ten, który odpowiada Ci najbardziej, i ruszaj odkrywać Warszawę!

Warszawska Informacja Turystyczna

Pałac Kultury i Nauki – pl. Defilad 1, wejście od ul. Emilii Plater

Centrum Praskie Koneser – pl. Konesera 2

www.go2warsaw.pl

www.facebook.com/Go2Warsaw

www.instagram.com/go2warsaw/

twitter.com/go2warsaw.pl

www.tiktok.com/@go2warsaw

MAZOWIECKIE RZĘKI I BAGNA JAK Z „WIEDŹMINA”. TURYSTYKA AKTYWNA

W OSTATNICH LATACH PRZEMIERZYLIŚMY MAZOWSZE PIESZO, NA ROWERACH, A TAKŻE KAJAKAMI. NAUCZYLIŚMY SIĘ KOCHAĆ TEN REGION, JEGO SKROMNE PIASZCZYSTE GÓRY, SOSNOWE LASY, ZAMKI, A NADE WSZYSTKO RZĘKI PRZYJAZNE KAJAKARZOM ORAZ BAGNA Z KŁADKAMI, Z KTÓRYCH MOŻNA OBSERWOWAĆ PIĘKNO PRZYRODY. PAKUJECIE PLECAKI, ZAKŁADAJCIE BUTY TREKKINGOWE, ODKURZAJCIE ROWERY I SVOJE UMIEJĘTNOŚCI WIOŚLARSKIE I RUSZAJCIE Z DOMU. PRZYGODA CZEKA ZA ROGIEM!

• tekst: mikrowyprawy z Warszawy

ŚWIDER, BUG I PUSZCZA KAMPINOSKA

NAJWAŻNIEJSZE – WYJŚĆ Z DOMU

Jeśli możemy mówić o jakichkolwiek pozytywnych skutkach pandemii, to byłyby to chyba zwrot ku turystyce lokalnej i odkrycie turystycznego bogactwa, które znajduje się na naszym kilometrze zero albo w zasięgu krótkiej jazdy samochodem. Mazowsze, często i – oczywiście – niesprawiedliwie uznawane za drugą ligę polskich destynacji, ma pod tym względem wiele do zaoferowania. Rzeki i bagna – to nasze mocne typy! Oraz ruch – choćby niedaleko!

Trudno zliczyć pozytywne aspekty aktywnej mikro-turystyki. Można zacząć od rosnącego podczas ruchu poziomu endorfin, świadomego dbania o zdrowie, nauki poprzez bezpośrednią obserwację oraz budowania więzi rodzinnych i lokalnej świadomości. Bez względu na to, która z powyższych kwestii będzie Waszą motywacją, warto ruszyć w Mazowsze i dać mu się zaskoczyć.

MAZOWSZE PEŁNE RZEK

Urodziłam się w Kielcach i w dzieciństwie niewiele miałam styczności z rzekami. Latem zawsze jeździliśmy nad zalew, a w czasie wakacji nad morze. Dopiero kiedy za-

mieszkałam w Warszawie, zaczęliśmy jeździć nad rzekę, a właściwie nad rzeki, bo tych na Mazowszu zatrzęsienie, a jedna piękniejsza od drugiej.

Z pewnym zaskoczeniem kilka lat temu zorientowałam się, że ja – noga z geografii – nie tylko potrafię wymienić mazowieckie rzeki z nazwy, ale też poznałam każdą z nich jak dobrego znajomego. Rzeki to też świetny pomysł na aktywną turystykę i to zarówno z wody, jak i z ładu – pieszą i rowerową. Większość rzek na Mazowszu nadaje się na spływy kajakowe i pontonowe. Miejscówek jest tyle, że nie starczy chyba ciepłych miesięcy w roku, żeby je wszystkie „zaliczyć”.

PLAŻE ŚWIDRA I STARORZECZA BUGU

Do naszych ulubionych należy oczywiście meandrujący Świder, który lubimy za nagrzone słońcem płycizny, klifowe brzegi i półkoliste plaże. To wzdłuż niego, na długości linii otwockiej, biegną wspaniałe szlaki dla spacerowiczów i rowerzystów, które łączą w sobie doznania przyrodnicze i architektoniczne. Szczególnie polecamy Wam spacer szlakiem Andriollego, na którym warto zatrzymać się przy kilku willach w stylu świdermajer – ostańców świata, którego już nie ma.

Fot.: MIKROWYPRAWY Z WARSZAWY

Fot.: MIKROWYPRAWY Z WARSZAWY

Świdrowi nie ustępuje jednak ani Liwiec, ani Wkra. Obie rzeki oferują wiele odcinków wprost idealnych na przystanek z kąpielą albo piknikiem. Na spływy świetne, choć zupełnie inne, bo szerokie i dostojne, są także Pilica czy Bug. Zresztą Dolina Bugu – rozległy teren obejmujący starorzecza i wysoki piaszczysty brzeg na wysokości wsi Szumin – to chyba rarytas na skalę europejską.

Z tych okolic najlepiej wspominamy spacer wzdłuż Bugu ku przepięknej skarpie zwanej Białą Górą albo Górą Czarnownic. Tutejszy las przypomina nieco puszcze i rzeczywiście w jego najgłębszych czeluściach spotkać można łośie i wilki. A tam, gdzie las wycięto, ciągnie się niemal w nieskończoność najpiękniejszy zespół łąk mazowieckich – ostoja licznych ptaków.

A jeśli szukacie nieco intensywniejszych wrażeń, pomyślcie chociażby o szlaku biegnącym wzdłuż Mieni w okolicy Józefowa albo o spływie nieco zdradliwą Jeziorką z finiszem w pięknym parku konstancińskim czy przeznaczoną już raczej dla profesjonalistów Radomką o nieco górskim charakterze.

BAGNA I KRAJOBRAZ JAK Z „WIEDŹMINA”

Miłośność do bagien i kładek to kolejny efekt studenckiej przeprowadzki do Warszawy. W końcu mokradła i wydmy to najważniejsze elementy pradawnego krajobrazu Mazowsza i plotka głosi, że jego nazwa pochodzi właśnie od słowa „mazow”, oznaczającego człowieka umazanego albo błotnisty kraj.

Być może torfowiska nie są pierwszą rzeczą, która kojarzy się Wam z zachwytem, ale gwarantuję, że po eksploracji kilku z nich zmienicie zdanie. Te niezwykle ekosystemy podbiły nasze serca sceneriami rodem z „Wiedźmina”, niezwyklej paletą barw, baśniowymi skojarzeniami z wodnikiem i niezwyklej obserwacjami przyrodniczymi. Możecie na bagnach podejrzeć rosiczki, zaskrońce, jaszczurki, lilie wodne, żaby czy ślady saren, dzików i łośi.

Zwykle zwiedzanie mokradeł przysparza jednak sporych trudności logistycznych, bo nie każdy lubi brodzić w woderach po zdradliwym dnie. Na szczęście Mazowsza ten problem nie dotyczy, bo przez najpiękniejsze tereny podmokłe wytyczone zostały

kładki – pozwalające na obserwacje naprawdę z bliska. Nie zwalnia Was to oczywiście z obowiązku zabrania ze sobą porządných butów, bo kładki zwykle są częściami szlaków biegnących także przez lasy i wydmy, ale jest to turystyka wyłącznie aktywna, a nie ekstremalna.

NAJPIĘKNIEJSZE KŁADKI NA BAGNACH

Jeśli mielibyśmy polecić Wam nasze ukochane kładki, to byłyby to na pewno karpinioskie kładki w Zaborowie, Łużowej Górze i na ścieżce Do Karczmiiska. Kładka Zaborowska, licząca sobie 770 metrów, jest z nich najdłuższa. Biegnie najpierw przez wody Kanału Zaborowskiego, a potem przecina podmokły obszar ochrony ścisłej Kallisko, pełen oczek wodnych, rudych traw i powalonych drzew. I to właśnie dzięki kładce mamy możliwość zajrzeć w głąb tego zwykle niedostępnego krajobrazu karpinioskich olsów.

Z kolei kładka przez Łużową Górę prowadzi przez drugi najwyższy szczyt w KPN, czyli liczącą sobie ciut ponad 100 metrów n.p.m. wydmy, i ma niezwykle ciekawe sąsiedztwo. Pod nią znajduje się hala – pozostałość bun-

krów stworzonych przez władze radzieckie na wypadek globalnej wojny atomowej. Dziś hala jest zaplombowana, a jej mieszkańcami są nietoperze. Przypomina o tym zresztą piękny mural z gackiem brunatnym na początku trasy.

Pomysłów na kładkowe wędrówki znajdziecie na Mazowszu więcej – jest Bagno Goździkowe, jezioro Torfy, polana Opaleń, Granica, kładka w podwarszawskim Zagórze, a także bagno Całowanie, ale to polecamy chyba wyłącznie w tygodniu ze względu na tłumy.

Jeśli więc z jakichkolwiek powodów najbliższą majówkę albo wakacje dane Wam będzie spędzić na Mazowszu – nie zwieszajcie głowy. Zaplanujcie sobie każdy weekend nad inną rzeką i co tydzień piknik na innej kładce, a gwarantuję Wam, że będzie to piękny, aktywny i niezapomniany czas.

JULINEK PARK – JEDYNA TAKA ATRAKCJA W POBLIŻU WARSZAWY

W SERCU PUSZCZY KAMPINOSKIEJ, A JEDNOCZEŚNIE TYLKO 30 KILOMETRÓW OD WARSZAWY, NA TERENIE DAWNEJ BAZY CYRKOWEJ ZNAJDUJE SIĘ JULINEK PARK – JEDEN Z NAJWIĘKSZYCH W POLSCE PARKÓW ATRAKCJI DLA RODZIN, Z UKRYTYM W KORONACH DRZEW PARKIEM LINOWYM, OGROMNYM PARKIEM WODNYM, WESOŁYM MIASTECZKIEM, POLEM DO MINIGOLFA, WYSTĘPAMI CYRKOWYMI I WIELOMA INNYMI ATRAKCJAMI.

• tekst: Julinek Park

JULINEK

Julinek Park to miejsce nie tylko dla rodzin z dziećmi. Na terenie znajduje się ponad 7000 m² przestrzeni eventowej z zapleczem gastronomicznym. Jest to świetne miejsce do organizacji eventów czy pikników integracyjnych.

WODNA STREFA DLA KAŻDEGO

Park Wodny w Julinku to pięć zjeżdżalni o łącznej długości 167 metrów, cztery kurtyny wodne i 10 armatek wodnych. Do tego kaskady, fontanny, obrotowe wiaderka i wodne koła. Otwarty w 2022 roku Park Wodny w Julinku stał się ulubionym miejscem na wakacyjny wypoczynek.

Obiekt powstał z poszanowaniem środowiska, a podczas jego budowy zastosowano wiele rozwiązań pozwalających na oszczędność wody i energii elektrycznej. Dla najmłodszych gości przy płytszym basenie znajdują się pianki, makarony i deski, które pomagają w nauce pływania. Jest także strefa basenowa dla zaawansowanych, do głębokości nawet dwóch metrów. A także płytka niecka dla maluchów oraz spray park, czyli strefa rekreacyjna z niewielką ilością wody (kurtyny wodne, armatki, labirynty wodne), która zaprojektowana została w taki sposób, żeby korzystać z niej mogły także dzieci z ograniczoną mobilnością. Wokół kompleksu basenów dostępna jest strefa relaksu z tysiącem leżaków. W bliskim sąsiedztwie ulokowano wiele restauracji, gdzie można posilić się po atrakcjach.

MAGICZNY ŚWIAT CYRKU

Na rozległym terenie znajduje się największy na Mazowszu park linowy – Podniebny Cyrk. To dziewięć tras liczących w sumie 1486 metrów oraz 184 zaskakujących cyrkowych przeszkód o różnym stopniu trudności. Obok można skorzystać ze ścianki wspinaczkowej, pola do mi-

nigolfa i krainy dmuchańców. Jest także klasyczne wesołe miasteczko z rollercoasterami, karuzelami i autodromem. Na Dużej Arenie w weekendy odbywają się pokazy cyrkowe, w trakcie których występują adepci Państwowej Szkoły Sztuki Cyrkowej oraz artyści znani z programów telewizyjnych, np. „Mam Talent”.

W PARKU DZIAŁA RÓWNIŻ:

- wypożyczalnia nowoczesnego sprzętu sportowego oraz jednośladów, dzięki czemu możliwe są rodzinne wycieczki w samym sercu natury;
- restauracje i liczne punkty gastronomiczne, gdzie apetyt zaspokoją potrawy kuchni włoskiej, polskiej czy meksykańskiej, przygotowane wyłącznie z ekologicznych i jakościowych produktów, a także lody rzemieślnicze Kosmos;
- specjalna strefa grillowa, gdzie każdy znajdzie doskonały wybór burgerów i klasycznych dań z grilla;
- obiekt noclegowy B&B Julinek Park dysponujący 60 komfortowymi pokojami oraz apartamentami rodzinnymi.

Z Julinka można ruszyć na odkrywanie Puszczy Kampinoskiej jednym ze szlaków pieszych lub rowerowych. Do dyspozycji mamy tu około 360 kilometrów znakowanych turystycznych szlaków pieszych oraz 200 kilometrów szlaków rowerowych.

Bilety dostępne są online na stronie internetowej www.julinekm.com.pl oraz w kasie przed wejściem do parku.

Park Rozrywki Julinek

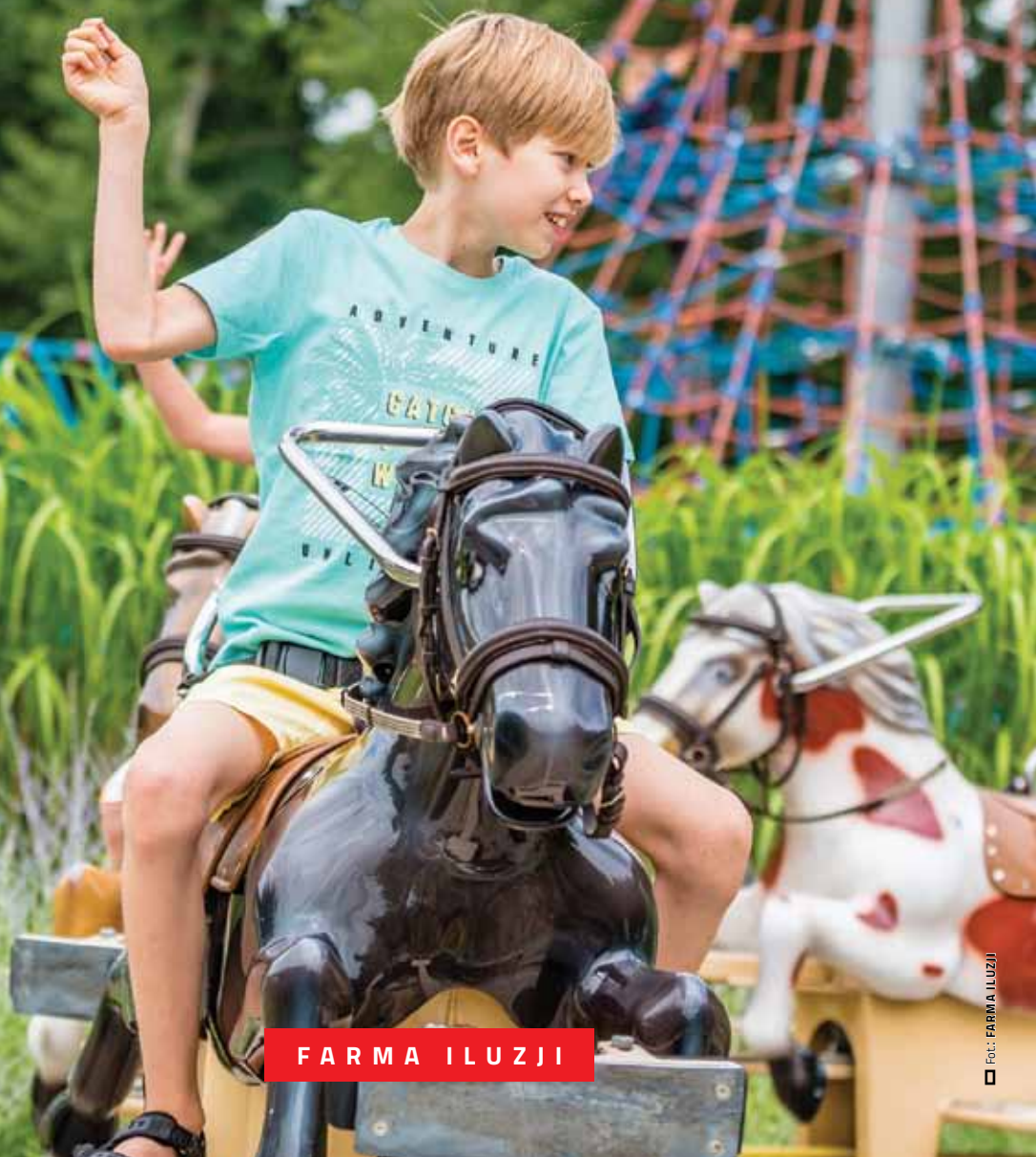
Julinek 1, 05-084 Leszno k. Warszawy

www.julinekm.com.pl

ZACZAROWANY PARK W SERCU MAZOWSZA

FARMA ILUZZI TO JEDEN Z NAJBARDZIEJ CHARAKTERYSTYCZNYCH RODZINNYCH PARKÓW ROZRYWKI W POLSCE. KTO NIE ZNA KADRU Z PRZECHYLONYM DOMEM ALBO SAM NIE ZROBIŁ ZDJĘCIA W ZWARIOWANEJ PERSPEKTYWIE? I CHOĆ PARK JEST PEŁEN ILUZZI, TO STOJĄ ZA NIM CAŁKIEM POWAŻNE NAUKOWE FAKTY. KONIECZNIE TAM ZAJRZYJ I NAKARM SWOJE ZMYŚŁY MAGIĄ I WIEDZĄ.

● tekst: Farma Iluzji

FARMA ILUZZI

Park Edukacji i Rozrywki Farma Iluzji to jedyny w Polsce park sensoryczny osadzony w świecie iluzji, w którym do dyspozycji gości jest kilkadziesiąt różnego rodzaju atrakcji pobudzających zmysły wzroku, dotyku, węchu. Otoczony z trzech stron lasami, położony w dolinie rzeki Okrzejki, wśród cudownej zieleni, jest łatwo dostępny i z Warszawy, i z Lublina. Bogactwo atrakcji sprawia, że ich wybór staje się nie lada wyzwaniem. Bez względu na wiek warto oderwać się na chwilę od rzeczywistości i dosłownie dać się oczarować niezwyktemu miejscu w malowniczej wsi Mościska.

OSZUKAĆ ZMYSŁY

Każdy chce zajrzeć do Latającej Chaty Tajemnic i odkryć rozwiązanie niejednej zawiłej zagadki. Tylko tutaj można poczuć się, jakby unosiło się w kosmos – i to dzięki balonikom. Kolejną niezwykłą konstrukcją jest Labirynt Luster, w którym – zgodnie z nazwą – wcale nie tak łatwo znaleźć drogę wyjścia. Perspektywą zabawicie się w pokoju Amesa, w którym choć przez chwilę maluch może okazać się większy od rodzica. A już całkiem zagubicie się w Tunelu Zapomnienia. Ciekawe, czy to jeszcze nauka, czy już czary?

CZAS NA RELAKS

Farma Iluzji to wyjątkowe strefy zabaw w podziale na atrakcje zarówno dla dzieci, jak i dorosłych. Oferta zaskakuje różnorodnością, bo obok pokazów iluzjonistycznych i instalacji czeka na Was mnóstwo propozycji, by ciekawie spędzić czas z rodziną. Także z najmłodszymi, dla których przygotowano mnóstwo ogródków, placów zabaw i ko-

lejek. W tym Pole Dmuchańców. Na koniec warto zajrzeć nad wodę – czyli nad Zatokę Piratów z plażą i prawdziwymi palmami. Znajdą się też miejsca, gdzie strudzony odkrywca będzie mógł się posilić i nabrać sił do dalszego eksplorowania.

Farma Iluzji zdobyła certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej, jest też laureatem nagrody Najlepszy Produkt Turystyczny Województwa Mazowieckiego. Zajęła także pierwsze miejsce w ogólnopolskim plebiscytcie portalu dzieckowpodrozy.pl na najlepszy park rozrywki 2022!

NIE PRZEGAP:

- pokazów iluzjonistów organizowanych w każdy letni weekend;
- zabawy w Zaczarowanym Labiryncie oraz Zatoce Piratów z plażą i prawdziwymi palmami;
- harców na Polu Dmuchańców i drewnianym placu zabaw.

Odwiedź nas na www.farmailuzji.pl oraz dołącz do naszych obserwujących na www.facebook.com/Farmailuzji – bądź zawsze na bieżąco z planowanymi na Farmie wydarzeniami.

Park Edukacji i Rozrywki Farma Iluzji

Mościska 9, 08-455 Trojanów

+ 48 503 989 393

informacje@farmailuzji.pl

<https://farmailuzji.pl>

www.facebook.com/Farmailuzji

SZLAKIEM HISTORII – SIEDLCE W JEDEN DZIEŃ

NAJCIĘKAWSZE ZABYTKI, KTÓRE MIASTO ZAWDZIĘCZA GŁÓWNIIE
ALEKSANDRZE Z CZARTORYSKICH OGIŃSKIEJ
– OD 1775 ROKU WŁAŚCICIELCE SIEDLEC – NAJŁATWIEJ ODNALEŹĆ,
PODĄŻAJĄC SZLAKIEM TURYSTYCZNYM.

● tekst: Centrum Informacji Turystycznej w Siedlcach

SIEDLCE

ZACZYNAJEMY OD „JACKA”

Trasa rozpoczyna się przy Centrum Informacji Turystycznej przy ulicy Pułaskiego 7. W najbliższym sąsiedztwie znajduje się stary rynek z monumentalną bryłą ratusza zwanego „Jacek”. Ratusz wieńczy postać tytana dźwigającego kulę ziemską – i tej figurze podobno zawdzięcza swą nazwę (od imienia lokaja, który pozował do figury Atlasa). Budynek ufundowała Aleksandra Ogińska z przeznaczeniem na cele handlowe. Obecnie mieści się w nim Muzeum Regionalne.

Kolejny obiekt na trasie (przy ulicy Floriańskiej) to najstarszy w mieście barokowo-klasycystyczny kościół św. Stanisława ufundowany przez Czartoryskich w drugiej połowie XVII wieku. Wewnątrz na uwagę zasługują obrazy Szymona Czechowicza. Naprzeciw kościoła znajduje się dawny zajazd, w którym dziecinne lata spędzał malarz batalista Aleksander Orłowski.

FUNDACJE ALEKSANDRY

Kolejny cenny zabytek miasta to klasycystyczna kaplica Aleksandry Ogińskiej według projektu Vogla, wzniesiona jako miejsce jej pochówku. Ozdobą budowli są cenne XVIII-wieczne organy szkoły gdańskiej. Dalej trasa wiedzie do ulicy Konarskiego i zespołu pałacowo-parkowego, który uznawany jest za kolebkę Siedlec – podczas badań archeologicznych znaleziono tu wiele obiektów pochodzących z czasów przedlokacyjnych. Pałac wzniesiono w miejscu dawnej siedziby pierwszych właścicieli miasta – Gniewoszów. Obecnie mieści się w nim Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny.

PAMIĄTKI PO SŁAWNYCH GOŚCIACH

W sąsiedztwie pałacu znajduje się Gimnazjum im. Hetmana St. Żółkiewskiego założone w 1844 roku (uczęszczał do niego m.in. Aleksander Głowacki, czyli Bolesław Prus). Trasa prowadzi dalej ulicami Biskupa Ignacego Świrskiego, zasłużonego dla miasta i diecezji siedleckiej kapłana, i Piłsudskiego, czyli główną arterią miasta. Wracamy nimi do

ratusza, gdzie można przysiąc na ławeczce w towarzystwie Stefana Żeromskiego (gościł w Siedlcach dwukrotnie). Ulica Piłsudskiego to dawny Trakt Brzeski prowadzący z Terespoła do Warszawy. To tu znalazły miejsce urzędy miejskie, a w centrum widać pomnik papieża Jana Pawła II upamiętniający jego wizytę w Siedlcach 10 czerwca 1999 roku.

Przy budynku Delegatury Urzędu Wojewódzkiego zobaczyć można niewielki pomnik upamiętniający wywózkę z Siedlec do obozu zagłady w Treblince 17 tysięcy Żydów. Stoi on w sąsiedztwie dawnej synagogi żydowskiej, wysadzonej przez Niemców w grudniu 1939 roku.

SIEDLECKI EL GRECO – KONIECZNIE!

Dalej kierujemy się w stronę katedry siedleckiej wybudowanej w stylu neogotyckim według projektu architektura Zdańskiego, od 1924 roku siedziby biskupa. Wewnątrz na uwagę zasługują witraże przedstawiające historię diecezji podlaskiej. Naprzeciw kościoła, w budynku dawnego seminarium duchownego, znajduje się Muzeum Diecezjalne z bogatymi ekspozycjami, w tym ze słynnym obrazem El Greco – Ekstaza św. Franciszka..

Kierując się ponownie do głównej ulicy miasta, mijamy więzienie siedleckie z 1841 roku projektu Marconiego, w którym więziono powstańców powstania styczniowego, unitów podlaskich i innych działaczy niepodległościowych.

Szlak turystyczny prowadzi dalej ulicami Armii Krajowej i Sienkiewicza do dawnej cerkwi prawosławnej, obecnie kościoła garnizonowego, a w końcu powraca do Centrum Informacji Turystycznej.

Centrum Informacji Turystycznej w Siedlcach

ul. Pułaskiego 7, 08-110 Siedlce

+48 25 794 31 10, 535 068 593

www.turystyka.siedlce.pl

WIOSENNY RELAKS W RADOMIU

TRWAJĄCA WIOSNA TO DOSKONAŁY CZAS NA AKTYWNY WYPOCZYNEK NA ŚWIEŻYM POWIETRZU. POGODA ZACZYNA ROZPIESZCZAĆ I Z DNIA NA DZIEŃ CORAZ BARDZIEJ ZACHĘCA DO SPACERÓW. JAKIE NIESPODZIANKI CZEKAJĄ NA ODWIEDZAJĄCYCH W TYM CZASIE RADOM? PARKI, TRASY ROWEROWE, LASY CZY ZALEW NIEDALEKO CENTRUM MIASTA TO TYLKO CZĘŚĆ ATRAKCJI, KTÓRE ZNAJDZIESZ W TYM MIEŚCIE.

● tekst: Urząd Miejski w Radomiu

R A D O M

Popularnym wśród spacerowiczów miejscem jest ulica Żeromskiego, czyli główny deptak miasta. Znajduje się przy nim wiele ważnych radomskich zabytków, w tym średniowieczny klasztor oo. Bernardynów czy gmach Komisji Województwa Sandomierskiego z XIX wieku, zaś do swoich wnętrz zapraszają liczne kawiarnie i lodziarnie. Amatorów pięknych widoków zachęcamy do pojawienia się na deptaku tuż przed zachodem słońca!

MIASTO PEŁNE ZIELENI

Upalne słońce to nie przelewki. Schodząc z ulicy Żeromskiego, możesz odpocząć w cieniu drzew zabytkowego Parku Kościuszki ze stuletnią, żelbetową altaną, restauracją wśród drzew, widokiem na neogotycką katedrę i muszlą koncertową, w której odbywają się pikniki i koncerty. Ale Park Kościuszki nie jest najstarszym parkiem w Radomiu. Po drugiej stronie deptaka, nieopodal rynku, znajdziecie Stary Ogród. To pierwszy miejski park w Radomiu. Na dwie części dzieli go rzeka Mleczna, a na drugą stronę można dostać się mostkiem zakochanych.

Ze Starego Ogrodu niedaleko do bulwaru nad Mleczną. Stworzony kilka lat temu w okolicy dawnej średniowiecznej osady jest ulubionym miejscem wielu spacerowiczów, rowerzystów i rolkarzy, tym bardziej że bezpośrednio stąd można się dostać nad Zalew Borki. To sztuczny zbiornik z pełną infrastrukturą rekreacyjną – znajdziesz tu dwie plaże, place zabaw, pomosty, wypożyczalnię sprzętu wodnego i punkty gastronomiczne.

Odwiedzając Radom wiosną, nie można pominąć położonego na skraju miasta skansenu: Muzeum Wsi Radomskiej. Tutaj, na ponad 30 hektarach, ulokowane jest około 80 obiektów dawnego budownictwa wiejskiego i inne eksponaty ruchome, przy wejściu zaś na dzieci czeka stylizowany na tradycyjną wieś plac zabaw.

IDEALNE MIEJSCE NA ROWEROWE WYPADY

Chcesz odpocząć od miejskiego zgiełku? Nic prostszego – w północnej części Radomia można wyciszyć się w lasach: Kapturskim po zachodniej stronie miasta i Rajec po wschodniej. Znajdują się tu szlaki piesze, ścieżki edukacyjne, a w Lesie Kapturskim, na polanie przy budynku nadleśnictwa, można urządzić sobie piknik przy ławkach i palenisku.

Przy okazji wiosennych wycieczek nie można pominąć rowerów. Ziemia radomska, z racji swojego dość płaskiego ukształtowania, jest całkiem przyjaznym miejscem do wypraw na dwóch kółkach. Można w ten sposób zwiedzać Radom, można też szlakami i ścieżkami rowerowymi wyruszyć dalej. Puszczą Kozienicką dojedziemy do Jedlni-Letniska i Pionek, a na wytrwałych czekają szlaki do Kozienic czy Czarnolasu. Z kolei udając się z Radomia na południe, dojedziemy do Iłży (skąd na wiosnę będzie kursowała kolejka wąskotorowa do arboretum w Marculach) i Szydłowca z uroczym rynkiem i zamkiem. I znowu – wytrwali mogą pojechać dalej i lasami dojechać do góry Altany, czyli najwyższego wzniesienia w województwie mazowieckim. W planowaniu wycieczek pomoże mapa rowerowa Radomia i okolic, którą dostaniecie w centrach informacji turystycznej w Radomiu.

Fot.: LUKASZ WÓJCIK – UM RADOM

FESTIWALE, WYSTAWY, KONCERTY – CZYLI WIOSNA!

A co, jeśli pogoda nie sprzyja spacerom? Nic straconego! W Radomiu znajduje się kilka instytucji kultury, w których każdy znajdzie dla siebie coś ciekawego. Do 4 czerwca w kamienicy Deskurów (przy rynku) można oglądać wystawę „Beksiński w Radomiu”, na której zostały zaprezentowane obrazy, fotografie, grafiki autorstwa Zdzisława Beksińskiego, a także ekspozycja „Human Condition” Beksiński Multimedia Exhibition, dzięki której można przenieść się do wnętrza obrazów artysty. A skoro już jesteśmy w okolicy, to koniecznie trzeba zajrzeć do Muzeum im. Jacka Malczewskiego i zerknąć na tamtejsze ekspozycje, w tym otwartą do 30 czerwca wystawę „Kajko i Kokosz – komiksowa archeologia”, która w zabawny sposób prezentuje zabytki pochodzące ze zbiorów Muzeum Archeologicznego w Gdańsku i Muzeum Jacka Malczewskiego.

Dłuższy czas można spędzić także w znajdującym się naprzeciwko Muzeum Historii Radomia. W nowoczesny sposób prezentowana jest tam historia miasta na przestrzeni wieków, od wczesnego średniowiecza do czasów powojennych. Także mieszczące się kilka ulic dalej Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia” zaprasza do swych murów.

Przez cały maj będzie można oglądać tam dwie wystawy dla dorosłych: „Norbert Delman Grotto” i „Lia Kimura Yasashi-sa” i jedną dla dzieci pt. „Wszystko widzę jako sztukę”. Warto również pamiętać o tegorocznej edycji Nocy Muzeów, która w tym roku odbędzie się

13 maja. Szczegółowy kalendarz imprez znajdziesz na stronie www.visitradom.pl.

Wiosna to także okres, w którym coraz więcej imprez wychodzi z murów instytucji kultury na zewnątrz. Godne uwagi są zwłaszcza czerwcowe eventy. Festiwal Artystów Ulicznych i Precyzji to wydarzenie, w trakcie którego na deptaku prezentują się najlepsi artyści uliczni: iluzjoniści, kuglarze, akrobaci i wielu innych. Impreza co roku przyciąga tłumy. Niezwykle ważne dla miasta są obchody Radomskiego Czerwca '76. Z tej okazji w przestrzeni miejskiej odbywają się koncerty znanych gwiazd i pikniki, a także nawiązująca do obchodów i wolności impreza FreeRADom Festival. Nie inaczej będzie w tym roku!

Przyjemne z pożytecznym warto łączyć, korzystając z dostępnych w internecie oraz w centrach informacji turystycznej questów, a także audioprzewodników „Przewodnik po Ziemi Radomskiej” na smartfona. Dzięki nim w prosty sposób poznasz historię Radomia i nie tylko!

Centrum Informacji Turystycznej

pl. Dworcowy 2, 26-600 Radom

☎ +48 360 06 10, +48 793 456 783

✉ cit.radom@cit.radom.pl

Centrum Informacji Turystycznej (UM)

ul. Rwańska 16, 26-600 Radom

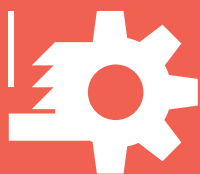
☎ +48 48 362 05 36

✉ cit@umradom.pl

🌐 www.radom.pl

**INDUSTRIALNE
MAZOWSZE**

ZWIEDZAJ MAZOWSZE ŚLADEM ZABYTEKÓW PRZEMYSŁU!

- Ponad 100 niezwykłych miejsc
- 10 pasjonujących wypraw – pieszo, rowerem, koleją i samochodem
- Historia, która zaczęła się w Sercu Polski ponad 2000 lat temu

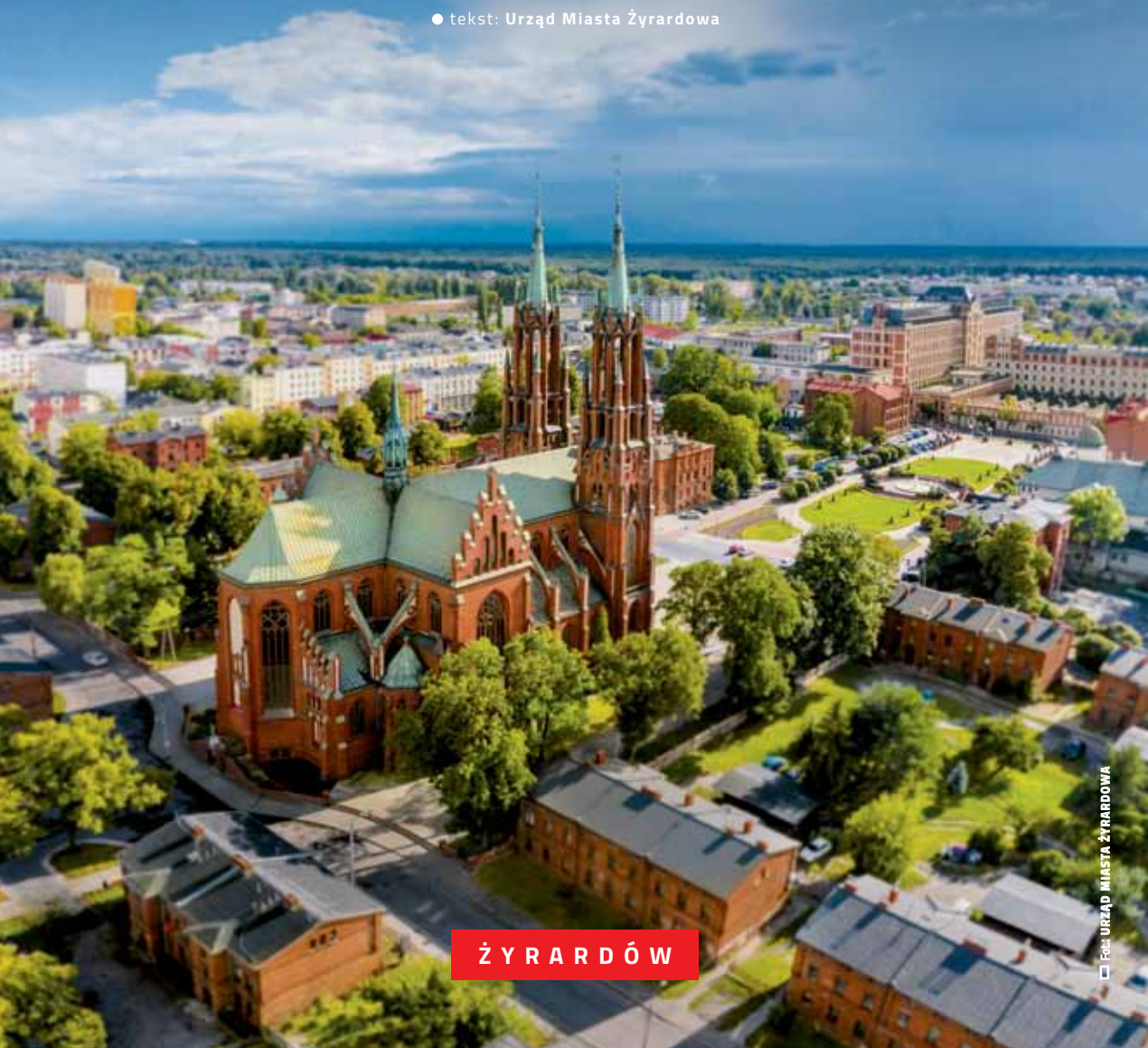
POBIERZ PRZEWODNIK

INDUSTRIALNE MIASTO-OGRÓD. WIOSENNA WYPRAWA ROWEROWA

CHCECIE ZOBACZYĆ PEREŁKI ARCHITEKTURY INDUSTRIALNEJ I ODPOCZAĆ WŚRÓD ZIELENI? ZAPRASZAMY NA EKOLOGICZNO-INDUSTRIALNĄ WYCIECZKĘ PO ŻYRARDOWIE, ŚLADAMI MIEJSC BĘDĄCYCH ŚWIADCTWEM ZASTOSOWANEJ TU NIEGDYŚ IDEI MIASTA-OGRODU. TO ONA, WRAZ ZE SPEŁNIONYMI POSTULATAMI WZORCOWEGO MIASTA PRZEMYSŁOWEGO, STANOWI O WYJĄTKOWOŚCI ŻYRARDOWA. TUTAJ, JAK W ŻADNYM INNYM MIEŚCIE, MASA ZIELENI OTULA MONUMENTALNE OBIEKTY DAWNEJ FABRYKI, WYPEŁNIA REGULARNE KWARTAŁY DOMÓW ROBOTNICZYCH I PIĘKNIE KONTRASTUJE Z CZERWONĄ CEGŁĄ.

● tekst: Urząd Miasta Żyrardowa

Ż Y R A R D Ó W

Oto Żyrardów. Wygląda on jak kawałek najporządniejszej prowincji niemieckiej albo jakiegoś przemysłowego kantonu szwajcarskiego. Ulice prościutkie, szerokie, twarde, trotuary wygodne... Domy z cegły czerwonej, piętrowe zwykle, solidne i niebrzydkie. Czystość wszędzie raduje oczy. I masa zieleni.

Tak w 1903 roku opisywał to miasto korespondent czasopisma „Kraj”. Dziś, odwiedzając Żyrardów, zobaczycie, jak pielęgnowane są tu zarówno tradycje Iniańskie, jak i idea miasta-ogrodu! Wiosna to najlepszy czas ku temu. Polecamy skorzystać z roweru miejskiego i rozbudowanej sieci dróg rowerowych, którymi dotrzecie do uroczych zakątków miasta.

ZIELONY ŻYRARDÓW

Dzięki przeprowadzonej niedawno rewaloryzacji miejskich terenów zieleni udało się wyeksponować pierwotne założenia twórców osady fabrycznej, w której zieleni stanowiła ważny element kompozycyjny i funkcjonalny. Powstało wiele nowych miejsc wypoczynku i rekreacji. Łącznie odnowiono i zagospodarowano ponad 22 hektary terenów zieleni. Wykonano tysiące nowych nasadzeń drzew, krzewów, kwiatów rabatowych, wytyczono ścieżki; uroku i funkcjonalności dodają nowe elementy małej architektury.

Na terenie zabytkowej osady fabrycznej zachwyci Was krajobrazowy Park Dittricha z urokliwymi mostkami oraz położony niedaleko tzw. Stary Park. Znajdziecie tu zaciszne miejsca do wytchnienia w cieniu starych drzew. Stąd jest już bardzo blisko do Industrialnej Zagrody działającej przy Muzeum Lniarstwa, na poprzemysłowym terenie zwanym Bielnikiem. Jej milusińscy mieszkańcy – wielbłądy, osiołki, owieczki, alpaki – z łatwością rozkochają w sobie wszystkich gości. Wracając z Bielnika, warto zajrzeć na inny teren pofabryczny, nazywany Centralą. Nad brzegiem stawu, z którego wodę wykorzystywano niegdyś w procesie produkcji, stworzono klimatyczny zielony zaułek z siłownią plenerową i tarasem widokowym – to Skwer im. inż. W. Srzednickiego.

Po zwiedzeniu centrum miasta proponujemy udać się trasami rowerowymi do innych miejsc wypoczynku i rekreacji na świeżym powietrzu. Na terenie Eko-Parku, znajdującego się w Północnej Dzielnicy Mieszkaniowej, doskonale spędzą czas rodziny z dziećmi, korzystając z licznych urządzeń służących zabawie i rekreacji. W Parku Seniora natomiast, który powstał w starym lasu sosnowym na Osiedlu Żeromskiego, zrelaksujecie się przy tężni solankowej, której właściwości lecznicze z pewnością poprawią samopoczucie.

ROWEREM NAD WODĘ

Uwagze turystów poruszających się rowerem polecamy również wizytę w południowej dzielnicy miasta obfitującej w tereny atrakcyjne przyrodniczo. Tu proponujemy przejażdżkę trasą nad malowniczym stawem św. Jana, następnie drewnianą kładką pieszo-rowerową wzdłuż rzeki Pisi Gągoliny, z której podziwiać można różnorodną roślinność przybrzeżną wzbogaconą ostatnio wieloma gatunkami roślin bagiennych i szuwarowych. W pobliżu rozciąga się Zalew Żyrardowski, jeden z największych rekreacyjnych zbiorników wodnych w regionie. Wokół zalewu powstała trasa rowerowa z kładką pieszo-rowerową i tarasem widokowym dla rowerzystów. Warto zatrzymać się tu na dłużej i skorzystać z bogatej oferty kąpieliska.

Centrum Informacji Turystycznej i Kulturalnej

ul. 1 Maja 45, 96-300 Żyrardów

☎ + 48 46 854 28 28

✉ cit@zyrardow.pl

🌐 www.zyrardow.pl

POMIECHÓWEK

POMIECHÓWEK – NIE TYLKO PARK DOLINA WKRY

PARK PRZYRODNICZO-EDUKACYJNY DOLINA WKRY W POMIECHÓWKU TO NIEZWYKŁE MIEJSCE NA MAPIE MAZOWSZA. ZAGOSPODAROWANIE 10-HEKTAROWEGO TERENU WTAPIAJĄCĄ SIĘ W LAS INFRASTRUKTURĄ BYŁO STRZAŁEM W DZIESIĄTKĘ. PARK UPODOBAŁY SOBIE SZCZEGÓLNIIE RODZINY Z MAŁYMI DZIEĆMI, KTÓRE ZNAJDĄ TU MNÓSTWO POMYSŁÓW NA SPĘDZANIE WOLNEGO CZASU.

● tekst: Urząd Gminy Pomiechówek

Założony w 2018 roku park niezmiennie cieszy się popularnością wśród mieszkańców gminy i gości licznie odwiedzających Pomiechówek w pogodne weekendy. Sprzyja temu bliskość stacji PKP, która znajduje się w odległości 300 metrów od wejścia do parku.

O MOTYLACH PRAWIE WSZYSTKO

Goście przekraczający gościnne progi Parku (wejściem przy ulicy Nasielskiej 1b) od razu natykają się na ciekawe atrakcje: park linowy z trzema trasami o zróżnicowanych poziomach trudności, ściankę wspinaczkową, a po drugiej stronie – plac zabaw Wiking dla najmłodszych. Sam park to specjalnie przemyślany teren zaprojektowany tak, by zwiedzający czuli, że obcuja z przyrodą.

Wzdłuż alejek porozmieszczano wiele infrastruktury, dzięki której park staje się jednym wielkim placem zabaw dla dzieci i dorosłych. Znajdują się tu m.in.: karuzela i tyrolka dla dzieci, labirynt z norami zwierząt do biegania, leśny integrator, strumień ze śrubą Archimedesasa zasilany wodą z rzeki. Niezwykłą popularnością cieszy się spacer w koronach drzew, podczas którego wznosimy się na wysokość prawie siedmiu metrów. Uroku dodają łąka motyli z modelami w skali 50:1 oraz wiklinowe zwierzęta poustawiane w całym parku. Jest też wieża widokowa i sześć wiat edukacyjnych, które z kolei świetnie przydadzą się podczas lekcji dla grup szkolnych.

Placówki oświatowe chętnie korzystają z możliwości edukacyjnych parku. Oprócz uroków samego parku dostępne są także zajęcia związane z przyrodą czy warsztaty ręko-

dzieła. Pobyt można zakończyć ogniskiem w specjalnie przygotowanym do tego miejscu. Na dodatkowe atrakcje natknąć można się podczas długich weekendów – tak będzie i w tym roku, počawszy od majówki.

NAD MALOWNICZĄ WKRĄ

Warto wiedzieć, że Pomiechówek to nie tylko Park Dolina Wkry – cała gmina kryje wiele cennych przyrodniczo zakątków. Zainteresowani historią znajdą tu ślady bitwy z udziałem Napoleona z 1806 roku i bitwy nad Wkrą z sierpnia 1920 roku Fort III, jeden z siedmiu znajdujących się na terenie gminy fortów związanych z Twierdzą Modlin, jest miejscem pamięci ofiar obozu z czasów II wojny światowej. Jest też zabytkowy kościół św. Anny i jedyna na Mazowszu wiejska cerkiew. Ale prawdziwą perłą okolicy jest przyroda. Przede wszystkim rzeki – Wkra i Narew, ale na terenie gminy znajduje się też duży kompleks leśny kryjący dwa rezerваты przyrody i dwa obszary Natura 2000. Przez gminę prowadzi pięć szlaków PTTK. Wędrując nimi, można poznać właściwie wszystkie zalety terenu, od fragmentów lasów, które zachowały charakter starej puszczy, po malownicze doliny rzek i pofalowane pola morenowe. Wkra, szczególnie popularna wśród miłośników kajaków, jest też rzeką przyjazną plażowaniu. Obok wielu dzikich plaż pochowanych w malowniczych zakątkach powstają nowe – z bogatą infrastrukturą rekreacyjną. Wszystko to stwarza wiele możliwości wypoczynku.

Choć wydaje się, że większą popularnością cieszą się obecnie gotowe produkty turystyczne pozwalające ciekawie spędzać wolne chwile, takie jak Park Dolina Wkry, to warto też zwrócić uwagę na inne walory okolic Pomiechówka. Przy wejściu do Parku rozpoczynają się trzy z pięciu szlaków PTTK. Opisy wszystkich pomiechowskich szlaków wraz ze zdjęciami dostępne są na stronie www.dolinawkry.pomiechówek.pl. Można też tam znaleźć wiele propozycji krótszych i dłuższych spacerów wraz z mapkami.

Wydział Turystyki i Rekreacji Urzędu Gminy Pomiechówek

ul. Szkolna 1A, 05-180 Pomiechówek

+ 48 22 765 27 35

turystyka@pomiechówek.pl

pomiechówek.pl

PARK NAUKI TORUS W CIECHANOWIE. FUTURYSTYCZNA OPONKA I KUCHNIA MOLEKULARNA

OTO JEDNA Z NAJSŁYNNIEJSZYCH WIEŻ CIŚNIEŃ NA ŚWIECIE:
ZYSKAŁA MIĘDZYNARODOWY ROZGŁOS, GDY ZNALAZŁA
SIĘ NA PIĄTYM MIEJSCU W RANKINGU NAJBARDZIEJ
NIEZWYKŁYCH KONSTRUKCJI TEGO TYPU NA CAŁYM GLOBIE,
PRZYGOTOWANYM PRZEZ THE WORLD GEOGRAPHY.

● tekst: Magdalena Walusiak

**NAJLEPSZY
PRODUKT
TURYSTYCZNY
WOJEWÓDZTWA
MAZOWIECKIEGO
> 2022**

CIECHANÓW

Naukowa nazwa połączenia dwóch form przestrzennych brzmi: torus na hiperboloidzie obrotowej jednopowłokowej. A gdybyśmy sięgnęli po porównania kulinarne: pączek z dziurką na zakręconej wiązce spaghetti.

Charakterystyczna konstrukcja, nazywana wieżą ciśnień, tak naprawdę wieżą ciśnień wcale nie jest. Nazwa ta jednak przyłgnęła na stałe i chyba nikt w Ciechanowie nie wyobraża sobie używania innych określeń. Tymczasem słynna konstrukcja z torusem na szczycie to wieżowy zbiornik wyrównawczy na wodę, który – co ciekawe – nigdy nie był wykorzystany zgodnie z przeznaczeniem.

Dziś ten oryginalny obiekt architektoniczny to jeden z symboli Ciechanowa i punkt startowy zwiedzania Parku Nauki Torus. W sąsiedztwie wieży powstał dwukondygnacyjny nowoczesny budynek z salami wystawowymi i warsztatowymi oraz pierwszym w Ciechanowie lokalem z wegetariańskim menu. Oto duma miasta – pierwszy park nauki w tej okolicy!

NAJLEPSZY PRODUKT TURYSTYCZNY MAZOWSZA 2022

Park Nauki Torus w Ciechanowie wystartował w sierpniu 2019 roku, nieustannie się rozwija i przyciąga coraz większe rzesze spragnionych wiedzy naukowej i dobrej zabawy. Tylko w 2022 roku odwiedziło go około 20 tysięcy gości! To był bardzo dobry rok dla Torusa, który zdobył wówczas tytuł Najlepszego Produktu Turystycznego Mazowsza 2022.

W 2021 roku pojawił się w Torusie obiekt, który do dziś pozostaje jego największym hitem: interaktywny ekran do wyświetlania obrazów na warstwie suchej mgły. Park w Ciechanowie jest pierwszą placówką w Polsce z ekranem mgłowym. Można go dotykać, przesuwać wyświetlane na nim obiekty, grać w gry, a nawet skonstruować wirtualny rurociąg. Powierzchnia ekranu to pięć metrów kwadratowych!

DLA DOROSŁYCH I DLA DZIECI

Ważną misją ciechanowskiego Parku Nauki jest adresowanie programu edukacji poprzez zabawę nie tylko do dzieci, ale również do osób dorosłych, czyli stworzenie programu wystaw i zajęć dla gości od 5 do 105 lat. Ogromną popularnością cieszą się zajęcia i pokazy chemiczne, a dorosłych wyjątkowo zaintrygowały zajęcia pod hasłem „kuchnia molekularna”.

Oferta parku koncentruje się na naukach ścisłych, głównie chemii, fizyce i matematyce, ale ważne są też ekologia

i edukacja klimatyczna. Także miłośnicy sztucznej inteligencji mogą tu poszerzyć wiedzę na temat swoich fascynacji.

JASNE I MROczne SEKRETY CIECHANOWSKIEJ WIEŻY

Ważną częścią Parku i jego symbolem jest pieczołowicie odnowiona i fantastycznie oświetlona dawna wieża ciśnień zwieńczona torusem, który dał nazwę całej instytucji. Na wspomnianym wcześniej ekranie interaktywnym zwiedzający mogą dokładnie obejrzeć wieżę z każdej strony i przekreślić jej wizualizację tak, aby zajrzeć do torusa od góry. Mogą też poznać zasady działania tej niezwyklej konstrukcji, a nawet samodzielnie regulować poziom ciśnienia wody i obserwować jej przepływ.

Wieża powstała w latach 70. XX wieku w najwyższym punkcie Ciechanowa – 143 metrów n.p.m. Ze względu na unikalny charakter została opisana przez serwis The World Geography, który zajmuje się dokumentacją wyjątkowych miejsc na świecie. Futurystyczna konstrukcja obecna jest nie tylko na edukacyjnej i naukowej, ale także na literackiej mapie Ciechanowa. Właśnie pod torusem rozgrywa się jedna z kluczowych scen powieści kryminalnej Roberta Ostaszewskiego *Zginę bez ciebie*.

DLA GRUP I GOŚCI INDYWIDUALNYCH

W dni robocze Park Nauki odwiedzany jest przez grupy zorganizowane, głównie wycieczki szkolne, choć pojawiają się również grupy seniorów, m.in. z miejscowego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Rezerwacje dokonywane są nawet z trzymiesięcznym wyprzedzeniem. Program dla grup zaplanowany jest zazwyczaj na dwie godziny: jedna przeznaczona jest na zwiedzanie, druga na warsztaty. Najlepszy czas na wizyty gości indywidualnych i rodzin to weekendy. W Parku można spędzić nawet cały dzień, jedynym ograniczeniem są godziny otwarcia i zamknięcia obiektu.

Park Nauki Torus w Ciechanowie

06-400 Ciechanów, ul. Płocka 34

+48 23 674 93 13, +48 23 674 93 14

kontakt@parknaukitorus.pl

www.parknaukitorus.pl

MAZOWIECKI GRAVEL. ULTRAMARATON ROWEROWY PO MAZOWIECKICH BEZDROŻACH

MA ZALEDWIE DWA LATA, ALE FANÓW WIĘCEJ NIŻ NIEJEDNA IMPREZA Z WIEOLETNIĄ HISTORIĄ. MAZOWIECKI GRAVEL, PIERWSZY ULTRAMARATON ROWEROWY PO MAZOWIECKICH BEZDROŻACH, WYSTARTOWAŁ PO RAZ PIERWSZY W CZERWCU 2021 ROKU. JEGO UCZESTNICY POKONALI PONAD PÓŁ TYSIĄCĄ KILOMETRÓW W LIMICIE CZASOWYM: 64 GODZINY I ZATOCZYLI PĘTLĘ WOKÓŁ WARSZAWY, ODWIEDZAJĄC MNÓSTWO FANTASTYCZNYCH MIEJSC. ROK PÓŹNIEJ PODOBNY DYSTANS PRZEJECHALI ZUPEŁNIE INNĄ TRASĄ, POZNAJĄC KOLEJNE ATRAKCJE TURYSTYCZNE MAZOWSZA.

● tekst: Magdalena Walusiak

**NAJLEPSZY
PRODUKT
TURYSTYCZNY
WOJEWÓDZTWA
MAZOWIECKIEGO
> 2022**

MAZOWIECKA PĘTLA ROWEROWA

ROWERY NA WYPRAWY

Dla niewtajemniczonych – gravel (ang. żwir) to sponkowo nowy typ rowerów, które zostały stworzone w Stanach Zjednoczonych z myślą o rowerzystach pokonujących długie dystanse szutrowymi drogami. Zaletą graveli jest przede wszystkim ich uniwersalny charakter – lekkość i konstrukcja ramy pozwalają na dobre osiągi na asfalcie, a szersze niż w kolarkach opony i hamulce tarczowe umożliwiają swobodne operowanie na nierównej nawierzchni. Dodatkowo rower tego typu posiada liczne zaczepy na torby, sakwy czy bidony. W praktyce oznacza to, że można nim szybko i wygodnie przejechać z domu do pracy, a chwilę później wyruszyć na dwudniową wyprawę, pokonując nawet kilkaset kilometrów. W końcu gravel to nie tylko ściganie, to przede wszystkim przygoda.

IDEA ULTRAMARATONU

Ultramaratony typu „gravel” stają się ostatnio coraz popularniejsze. O ile w 2020 roku imprezy tego typu w Polsce można było policzyć na palcach maksymalnie dwóch dłoni, to dwa lata później było ich blisko 40. Nie trzeba było dużo czasu, aby bogate w architektoniczne i przyrodnicze perełki Mazowsze postarało się o własną imprezę gravelową.

Organizacją przedsięwzięcia zajęło się stworzone specjalnie w tym celu Stowarzyszenie Mazowiecki Gravel. Jego członkowie to zapaleni rowerzyści, którzy odbyli niejedną wycieczkę po naszym regionie i brali udział w innych ultramaratonach rowerowych. Jednym z nich jest słynny rajd „Wisła 1200”, którego trasa prowadzi od źródeł do ujścia Wisły, czyli również przez mazowieckie tereny.

Pierwszy Mazowiecki Gravel zatoczył wokół Warszawy okrąg o promieniu kilkudziesięciu kilometrów. Uczestnicy pokonywali trasę po szutrowych drogach i bezdrożach, w niewielkim stopniu bocznymi drogami asfaltowymi, przez lasy, łąki i sady, z widokami na rzeki, historyczne zamki, zabytkowe kościoły i wioski zatrzymane w czasie. W 2021 roku wystartowali w Warce, by ścieżkami Puszczy Bolimowskiej dojechać do Żelazowej Woli, Wyszogrodu, Ciechanowa. Następnie szlak prowadził przez Różan, Brok, Nadbużański Park Krajobrazowy, Liw, Jęzuzal, Mazowiecki Park Krajobrazowy, Górę Kalwarię, Czersk, z finałem w Warce. Rok później start i metę wyznaczono w Radomiu, a uczestnicy mieli do wyboru dwie trasy: 500-kilometrową przez Puszcze Kozienicką, Warkę, Warszawę, Modlin, Czerwińsk nad Wisłą, Płock i Puszcze Bolimowską oraz na dystansie 200 kilometrów

– z Puszczy Kozienickiej i Warki przez Grójec i Mogielnicę do Radomia.

FORMUŁA ZAWODÓW

Mazowiecki Gravel odbywa się w formule bez wsparcia. Oznacza to, że uczestnicy imprezy muszą przebyć ją samodzielnie, a każda forma pomocy musi być w tym samym stopniu dostępna dla wszystkich.

Imprezie przyświeca idea współzawodnictwa fair play. Dla większości startujących udział w wydarzeniu jest okazją, aby zmierzyć się z samym sobą. Jest to też szansa na nawiązanie nowych znajomości i przyjaźni, tym bardziej że w trakcie rywalizacji wokół zawodników tworzą się grupy kibiców, a sami kolarze spotykają się z życzliwością ludzi. Miejsce na trasie każdego zawodnika jest transmitowane na bieżąco za pomocą urządzeń GPS i aplikacji internetowej. Udział w ultramaratonie pomaga kształtować charakter i pozostawia wspomnienia na wiele lat.

CO DALEJ?

Najważniejsze: została wyznaczona trasa rowerowa wokół Mazowsza biegnąca głównie mało uczęszczanymi drogami, ale zahaczająca o największe atrakcje turystyczne regionu. Powstał przewodnik z opisem tych atrakcji oraz mapa, a także mapa googlowska z naniesioną trasą. Opis trasy pierwszego Mazowieckiego Gravela trafiły na stronę serwisu Moda na Mazowsze w formie cyklu artykułów – miniprzwodników po kolejnych etapach mazowieckiej pętli wokół Warszawy.

Wyścig dawno się zakończył, a trasa czeka na kolejnych rowerzystów – wyczynowych i spacerowych, samotników i rodziny podróżujące wakacyjnie na dwóch kółkach, sportowców z rewelacyjną kondycją i niedzielnych turystów dopiero rozpoczynających pracę nad formą. Powstały nowe narzędzia ułatwiające poznanie Mazowsza w trakcie jazdy jednośladem i może je wykorzystać każdy, kto ma na to ochotę. Podobnie będzie z kolejnymi trasami wyznaczonymi dla miłośników tego typu wyzwań, którzy przecierają szlaki swoim następcom.

Stowarzyszenie Mazowiecki Gravel

ul. Przyczółkowa 142J, 02-968 Warszawa

+48 789 972 799

info@mazowieckigravel.pl

www.mazowieckigravel.pl

STARTUJE KOLEJNY SEZON SOCHACZEWSKIEJ WĄSKOTORÓWKI

„KOLEJKĄ WĄSKOTOROWĄ PO WIEDZĘ, RELAKS I RADOŚĆ”

– BRZMI ROMANTYCZNIE, PRAWDA? MOŻE NAWET JAK PRZYGODA ŻYCIA!
I WŁAŚNIE O TO CHODZI: ŻEBY WSIĄŚĆ DO NIE BYLE JAKIEGO POCIĄGU I WYRUSZYĆ
Z MUZEUM KOLEI WĄSKOTOROWEJ W SOCHACZEWIE
– JEDNEGO Z NAJWIĘKSZYCH W EUROPIE SKANSENÓW POCIĄGÓW
O WĄSKIM ROZSTAWIE KÓŁ – DO WYJĄTKOWEGO LASU MAZOWSZA,
CZYLI PUSZCZY KAMPINOSKIEJ.

● tekst: Magdalena Walusiak

**NAJLEPSZY
PRODUKT
TURYSTYCZNY**
WOJEWÓDZTWA
MAZOWIECKIEGO
> 2022

SOCHACZEW

Pierwszy majówkowy weekend to jednocześnie początek sezonu kursowania sochaczewskiej wąskotorówki, którą do końca września będzie można wyruszać w podróż na łono przyrody. Co jakiś czas – Pociągiem Retro!

ODROBINA HISTORII

W 2022 roku minęło 100 lat historii Sochaczewskiej Kolei Dojazdowej łączącej niegdyś Sochaczew z Wyszogrodem oraz Piaskami Królewskimi. Spojrzenie na mapę pozwala zrozumieć koncept tej linii komunikacyjnej przecinającej Puszczę Kampinoską, a także spajającej Sochaczew z lewym brzegiem Wisły. Przez wiele lat wąskotorówka spełniała rolę najlepszego transportu zarówno towarowego, jak i przewozu pasażerów. Stopniowo jednak przejmowały to zadanie inne środki transportu.

30 listopada 1984 roku o godzinie 15:35 czas na stacji Sochaczew Wąskotorowy zatrzymał się na dworcowych zegarach na dobre. Właśnie wtedy wyruszył w ostatni kurs pasażerski pociąg wąskotorowy do Wyszogrodu.

Potem zmieniło się wszystko – stacja przekształciła się w Muzeum Kolei Wąskotorowej z 22 jednostkami zabytkowego, a dziś liczącego ponad 200 niezwykłych okazów wąskotorowego taboru i jest obecnie największym w Polsce i jednym z największych w Europie skansenów kolei z wąskim rozstawem kół.

LETNI SEZON TURYSTYCZNY

Ostatni pociąg kolei pasażerskich wyruszył prawie 40 lat temu, ale to nie znaczy, że pociągi nie kursują stuletnią linią kolejową. Z dawnej stacji Sochaczew Wąskotorowy, noszącej obecnie nazwę Stacja Muzeum Sochaczew, wyruszają od końca kwietnia do końca września pociągi turystyczne w całoniedzielne specjalne kursy dla miłośników niespiesznego zwiedzania Mazowsza koleją, wielbicieli kolejnictwa (przepiękny Pociąg Retro, podczas niektórych kursów ciągnięty przez lokomotywę parową!) oraz rodzin, które mogą podczas takiej wycieczki ciekawie spędzić czas.

Malownicza 18-kilometrowa trasa wiedzie przez pełne uroku miejsca – niespełna kilometr od stacji znajduje się najcenniejszy zabytek Sochaczewa – ruiny zamku książąt mazowieckich z czasów średniowiecza oraz XVIII wieku. Z okien Pociągu Retro dostrzec też można wieżę kościoła obronnego w Brochowie, miejsce chrztu Fryderyka Chopina. I oczywiście Wilcze Tułowskie, które są swoistą bramą do Kampinosu. Ten kompleks, jako jeden z rezerwatów biosfery UNESCO, przyciąga niezapomnianym kontrastem wydm i mokradeł, porośniętych lasem sosnowym.

W 2023 roku nowy sezon Sochaczewskiej Kolei Wąskotorowej startuje 29 kwietnia, a przygodę z wąskotorówkami zaczyna się zwyczajowo od zwiedzania Stacji Muzeum Sochaczew.

Przykładowy program

całodziennej przygody z wąskotorówką:

9:15	zwiedzanie muzeum z przewodnikiem
10:30	odjazd pociągu z muzeum do stacji Wilcze Tułowskie
11:45	przyjazd pociągu na stację Wilcze Tułowskie, na skraju Puszczy Kampinoskiej
11:45–12:25	spacer z przewodnikiem po Puszczy Kampinoskiej
12:25	odjazd pociągu ze stacji Wilcze Tułowskie
12:34	przyjazd pociągu do Tułowic
12:34–14:14	piknik z ogniskiem w Osadzie Puszczańskiej w Tułowicach
14:14	odjazd pociągu z Tułowic do Sochaczewa
15:20	powrót do muzeum

Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie

ul. Licealna 18, 96-500 Sochaczew

+ 48 46 862 59 76

biuro@stacjamuzeum.pl

www.stacjamuzeum.pl

MUZEUM WARSZAWY. TAJEMNICE MIASTA W LABIRYNCIE KAMIENIC

GŁÓWNA SIEDZIBA MUZEUM WARSZAWY TO GIGANTYCZNA, WIELOWĄTKOWA OPOWIEŚĆ, KTÓREJ NIE POMIEŚCIŁBY JEDEN BUDYNEK. HISTORIA MIASTA I JEGO MIESZKAŃCÓW, CODZIENNE ŻYCIE I UROCZYSTE MOMENTY, ZWYKŁE PRZEDMIOTY I DZIEŁA SZTUKI ROZMIESZCZONE ZOSTAŁY W OLBRZYMIYM LABIRYNCIE 11 KAMIENIC MIESZCZĄCYCH SIĘ PRZY RYNKU STAREGO MIASTA.

● tekst: Magdalena Walusiak

**NAJLEPSZY
PRODUKT
TURYSTYCZNY
WOJEWÓDZTWA
MAZOWIECKIEGO
> 2022**

W A R S Z A W A

Wyjątkową atrakcją muzeum jest punkt widokowy znajdujący się na poddaszu jednej z nich. Rozpościera się z niego widok na rynek z pomnikiem warszawskiej Syrenki.

OPOWIEŚCI EKSPOZYCJI I BUDYNKÓW

Muzeum mieści się w kamienicach, w których do XIX wieku mieszkali przedstawiciele najmożliwszych rodów, a także rajcy, wójtowie i burmistrzowie Starej Warszawy. Obecnie – wraz z całą Starówką – zabytkowy kompleks budynków wpisany jest na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Wędrowka po kolejnych piętrach, kłatkach schodowych i piwnicach, widok z okien, a także cegły i drewniane stropy są równie ważne w budowaniu klimatu tego miejsca i całej opowieści, jak zbiory, uporządkowane dane, mapy i wykresy.

Ekspozycja złożona jest z trzech części: „Rzeczy warszawskie” i „Dane warszawskie” oraz „Dzieje kamienic warszawskich”. Nie opowiadają one historii miasta w sposób chronologiczny; w muzeum to zwiedzający – spacerujących po kolejnych jego salach – tworzą własną opowieść o stolicy, osnutą wokół losów pojedynczych przedmiotów i postaci.

ŚCIEŻKI ZWIEDZANIA

Poszczególne gabinety można zwiedzać pod kątem własnych zainteresowań lub wybierając jedną z czterech autorskich ścieżek. Łącznie muzeum ma w swoim posiadaniu 300 tysięcy artefaktów z zakresu: malarstwa i rzeźby, grafiki, fotografii, archiwaliów, planów i rysunków architektonicznych oraz rzemiosła artystycznego.

Wspomniane gabinety tematyczne – a jest ich kilkanaście – tworzą ekspozycję „Rzeczy warszawskie”. W jednym z nich można obejrzeć wizerunki syren warszawskich, a w kolejnym – noszącym nazwę Gabinet Planów i Map Warszawy – wydawnictwa kartograficzne z najstarszymi egzemplarzami pochodzącymi z połowy XVII stulecia.

Gabinet Zegarów mieści dzieła zegarmistrzów zrzeszonych w założonym w połowie XVIII wieku warszawskim cechu zegarmistrzowskim, a Gabinet Opakowań Firm Warszawskich prezentuje pudełka po czekoladkach i cukierkach, puszki po kawie i herbacie, butelki po alkoholach, opakowania po kosmetykach, lekach czy guzikach, które produkowane były w stolicy.

Niezwykłe ciekawą salą jest Gabinet Detali Architektonicznych, w którym znalazły się elementy zdobiące niegdyś stołeczne pałace i kościoły. Jest wśród nich Delphin – fragment fontanny ogrodowej z Villi Regii (Pałac Kazimierzowski), który został wyłowiony z dna Wisły, gdzie spoczywał przez 350 lat – od czasu potopu szwedzkiego.

Druga część wystawy stałej to „Dane warszawskie”, czyli statystyczna wiedza o mieście przedstawiona za pomocą liczb i wykresów. Z kolei segment o nazwie „Dzieje kamienic warszawskich” podejmuje temat architektury poszczególnych kamienic muzealnych i związanych z nimi wydarzeń i postaci.

WYSTAWY CZASOWE I DANE PRAKTYCZNE

Do 3 września 2023 roku można w głównej siedzibie Muzeum Warszawy oglądać wystawę poświęconą odbudowie stolicy po II wojnie światowej. Ekspozycja „Zgruzostanie Warszawy 1945–1949” jest nowym spojrzeniem na mit odradzającego się po wojnie miasta i jedną z najciekawszych kart historii Warszawy.

W sklepie działającym przy muzeum można zaopatrzyć się w tytuły książkowe związane z Warszawą oraz suweniry będące idealnymi pamiątkami z wizyty w stolicy.

Aktualne godziny zwiedzania, informacje na temat wystaw czasowych, ceny biletów oraz możliwości zwiedzania muzeum z przewodnikiem można odnaleźć na stronie: <https://muzeumwarszawy.pl> Bezpłatny wstęp: w czwartki.

POZOSTAŁE ODDZIAŁY MUZEUM WARSZAWY:

- Muzeum Warszawskiej Pragi
- Muzeum Woli
- Muzeum Farmacji
- Muzeum Drukarstwa
- Centrum Interpretacji Zabytku
- Korczakianum
- Muzeum – Miejsce Pamięci Palmiry
- Izba Pamięci przy Cmentarzu Powstańców Warszawy

Muzeum Warszawy

Rynek Starego Miasta 28/42, 00-272 Warszawa

+48 22 277 44 02

sekretariat@muzeumwarszawy.pl

www.muzeumwarszawy.pl

MUZEUM HISTORII RADOMIA. ŚREDNIOWIECZNE ARTEFAKTY I WSPÓŁCZESNE HOLOGRAMY

„NARESZCIE RADOM MA MUZEUM MÓWIĄCE O JEGO HISTORII!”
– TO NAJCZĘŚCIEJ POWRACAJĄCA FRAZA W RELACJACH Z OTWARCIA MUZEUM
HISTORII RADOMIA W 2022 ROKU. ZARAZ POTEM POJAWIAJĄ SIĘ KOMPLEMENTY
NA TEMAT UMIEJĘTNEGO WYKORZYSTANIA TECHNOLOGII
DO BUDOWANIA OPowieŚCI O PRZESZŁOŚCI.

● tekst: Magdalena Walusiak

**NAJLEPSZY
PRODUKT
TURYSTYCZNY**
WOJEWÓDZTWA
MAZOWIECKIEGO
> 2022

R A D O M

Instalacje, łączenie prastarych artefaktów z multimediami, podświetlenia, hologramy, VR są w radomskiej placówce nie po to, by oślnić widzów, tylko żeby pomóc im w zanurzeniu się w dawno minionej rzeczywistości. Oto muzeum godne miasta królewskiego, jednego z najstarszych w Polsce.

KAMIENICA ESTERKI

Na trzech kondygnacjach dwóch radomskich kamienic – Domu Gąski i Esterki (Rynek 4/5) zaaranżowano wystawę ukazującą dzieje Radomia od IX wieku do roku 1945. Zwiedzanie warto zacząć od piwnic Kamienicy Esterki, gdzie prezentowany jest 10-minutowy film o całej historii Radomia. W kolejnym pomieszczeniu można zapoznać się z historią badań archeologicznych na terenie najstarszego radomskiego grodu, nazwanego w późniejszych latach Piotrówką.

Pierwszą salę poświęcono wczesnośredniowiecznym dziejom Radomia. Nowym rozwiązaniem jest prezentacja grodu z X wieku i współistniejących osad służebnych w specjalnie skonstruowanej niszy pod szklaną podłogą. Na ekranach LCD pokazywane są inne obiekty związane z tamtym okresem. Całość ekspozycji łączy autentyczne artefakty z efektami multimedialnymi.

W kolejnej sali znajdują się przedmioty związane ze Starym Radomiem (teren wokół kościoła św. Wacława). W gablotach umieszczono zabytki odkryte podczas badań archeologicznych. Zainstalowano tu również trzy stanowiska VR (wirtualnej rzeczywistości). Dalsza część ekspozycji przedstawia dzieje miasta w XIV i XV stuleciu. Atrakcją tej części jest odtworzony średniowieczny kram kupiecki.

KAMIENICA GĄSKI

Na parterze Kamienicy Gąski opowiadane są wydarzenia związane z radomskim zamkiem i okresem szlacheckiej wolności. W tej części, oprócz ekranów LCD z gramami dla dzieci, jest też przygotowane stanowisko do robienia pamiątkowych zdjęć w strojach z epoki.

Na piętrze zwiedzających przywita wnętrze gabinetu Walerego Przyborowskiego, radomskiego historyka z przełomu XIX i XX stulecia. Kolejna sala jest poświęcona dziejom miasta w okresie Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego. Trójwymiarowa animacja pozwala zobaczyć na własne oczy wyzwalenie Radomia przez wojska napoleońskie z rąk Austriaków w 1809 roku. Klimat pomagają lepiej poczuć umieszczone w tej sali repliki pięknych mundurów wojskowych z tamtego okresu.

Kolejna sala poświęcona jest wydarzeniom powstania styczniowego, a dalej, otwierając stylizowane drzwi, wchodzi się do Apteki pod Białym Orłem z oryginalnymi meblami z 1824 roku. Za apteką jeszcze jedna cudowna atrakcja: fotoplastykon, w którym można oglądać wszystkie stare fotografie ze zbiorów Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu.

Dalszą część ekspozycji poświęcono gospodarce miasta w drugiej połowie XIX wieku, miastu w czasach I wojny światowej oraz w dwudziestolecie międzywojennym. W ostatniej i zarazem największej sali można zobaczyć Radom w czasach okupacji hitlerowskiej.

DWIE KAMIENICE, JEDNO MUZEUM

Muzeum Historii Radomia jest oddziałem radomskiego Muzeum im. Jacka Malczewskiego i mieści się w kamieniczkach z arcyciekawą przeszłością, także wystawienniczą. Przytulone do siebie na rynku od lat 50. XX wieku sprawiają z zewnątrz wrażenie równoletek, tymczasem Dom Gąski to najstarsza kamienica mieszczańska Radomia wybudowana w XVII wieku na zlecenie piekarza, ławnika i rajcy miejskiego, pana Gąski, a Dom Esterki powstał w połowie XX wieku jako nie do końca wierna rekonstrukcja (delikatnie rzecz ujmując) starej kamienicy. I od razu stała się siedzibą instytucji kulturalnej, bo Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych.

W latach 70. połączono wnętrza kamienic, tworząc w nich przestrzeń wystawienniczą Biura Wystaw Artystycznych. Po przemianach ustrojowych powstało tu Muzeum Sztuki Współczesnej, którego zbiory można obecnie podziwiać w Mazowieckim Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia”, a po generalnym remoncie 13 sierpnia 2022 roku otwarto w kamienicach Muzeum Historii Radomia.

Wystarczyło kilka miesięcy, by Muzeum zapisało się w świadomości mieszkańców Radomia i turystów jako obowiązkowy punkt zwiedzania miasta. Przyznanie Muzeum nagrody dla Najlepszego Produktu Turystycznego Województwa Mazowieckiego 2022 roku przypieczętowało tę oczywistość.

Dom Esterki i Dom Gąski
Rynek 4/5, 26-600 Radom
☎ +48 48 362 25 50
✉ mhr@muzeum.edu.pl
🌐 www.muzeum.edu.pl

PIKNIK HISTORYCZNO-KULTURALNY VIVAT PUŁASKI

ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY W WINIARACH TO WIZYTÓWKA WARKI. W KLASYCYSTYCZNYM PAŁACYKU, OTOCZONYM JEDNYM Z NAJPIĘKNIEJSZYCH ZABYTKOWYCH PARKÓW NA MAZOWSZU, MIEŚCI SIĘ DZIŚ MUZEUM IM. KAZIMIERZA PUŁASKIEGO PRZYCIĄGAJĄCE MIŁOŚNIKÓW HISTORII POLSKI Z CAŁEGO ŚWIATA. NAJWIĘCEJ GOŚCI PRZYBYWA TU W PIERWSZĄ SOBOTĘ LIPCA, KIEDY ODBYWA SIĘ JEDYNA W NASZYM KRAJU PARADA PUŁASKIEGO, ŻELAZNY PUNKT PROGRAMU PIKNIKU HISTORYCZNO-KULTURALNEGO VIVAT PUŁASKI.

● tekst: Magdalena Walusiak

**NAJLEPSZY
PRODUKT
TURYSTYCZNY
WOJEWÓDZTWA
MAZOWIECKIEGO
> 2022**

W A R K A

UROKLIWE MIASTECZKO POD WARSZAWĄ

Historia i kultura spletają się tu z naturą, nic więc dziwnego, że Warka i jej okolice to jeden z najszybciej rozwijających się regionów turystycznych Mazowsza. Kolejną zaletą jest niewielka odległość (zaledwie 50 kilometrów) od Warszawy i wygodny dojazd zarówno koleją, jak i samochodem, dlatego miłośnicy weekendowych wycieczek tak chętnie wybierają kierunek – południe.

Poza specjalnością lokalną, o której opowiada legenda kończąca się rzekomym cytatem z wypowiedzi papieża Klemensa VIII: „O santa piva di Polonia! O santa birra di Warca!” wychwalającej zdrowotne właściwości miejscowego wyrobu browarniczego, magnesami Warki są Pilica – idealna na rodzinny spływ kajakowy oraz zespół pałacowo-parkowy w Winiarach z klasycystycznym pałacikiem otoczonym starodrzewem.

MUZEM PUŁASKIEGO, POLSKI SZLACHECKIEJ I POLONII

Zabytkowy park jest jednym z najpiękniejszych na Mazowszu. Obejmuje pocięte siecią kanałów wodnych starorzecze Pilicy – ptasią enklawę, w której występuje niemal 50 gatunków ptactwa. Gdzieniedzie można dostrzec fragmenty dawnej winnicy, a dzięki ścieżce edukacyjnej – poznać miejscową florę i faunę. W sezonie letnim na gości czekają leżaki, a miłośnicy sportu mogą skorzystać z minisiłowni dla biegaczy. Swoisty *genius loci* przyciąga tu gości z Polski i zagranicy, szczególnie członków polonijnej społeczności mieszkających poza ojczyzną.

W tym bajkowym otoczeniu stoi klasycystyczny pałacyk, którego historia sięga początków XVII wieku. Przez ponad trzysta lat dom ten zmieniał często właścicieli, tętnił życiem, był świadkiem historii i ludzkich przeżyć. Wraz z kolejnymi mieszkańcami, ich upodobaniami i zwyczajami, zmieniał swój kształt architektoniczny i wystrój. W 1967 roku otwarto tu Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego, na cześć najbardziej znanego mieszkańca tego domu – Kazimierza Pułaskiego, polsko-amerykańskiego bohatera walk o niepodległość obu narodów.

Po zakończonej niedawno rewitalizacji budynek odzyskał blask i zaprasza ze staropolską gościnnością. Można tu poczuć atmosferę polskiego szlacheckiego dworu, zapoznać się z losami patrona muzeum i innych Polaków, którzy wyemigrowali do USA, a potem wybrać się na spacer po pięknej okolicy.

Muzeum jest prężnie działającym, często nagradzanym ośrodkiem kultury, w którym odbywają się wystawy czasowe i koncerty (m.in. cykl „Wieczór z Kulturą”, „Muzeum Jazz”), a szczególnym zainteresowaniem cieszy się piknik historyczno-kulturalny Vivat Pułaski z jedyną w Polsce Paradą Pułaskiego.

VIVAT PUŁASKI!

Piknik, odbywający się zawsze w pierwszą niedzielę lipca, wpisał się na stałe do kalendarza wydarzeń Warki. Przyciąga tłumy i nic w tym dziwnego, wydarzenie jest bowiem bardzo atrakcyjną formą promocji Kazimierza Pułaskiego, działalności Muzeum, Warki jako miejsca spędzania wolnego czasu w pięknych okolicznościach przyrody, a także polskiej i amerykańskiej kultury. Tradycyjnie rozpoczyna go parada prowadzona przez samego bohatera wydarzenia, generała Pułaskiego, przemierzająca barwnym korowodem ulice Warki z rynku miejskiego aż do parku.

Występy grup rekonstrukcyjnych, edukacyjna strefa dziecięca z grami, zabawami, warsztatami i teatralną sceną dziecięcą, koncerty muzyczne, pokazy motoryzacyjne i oczywiście ogródek piwny i grillowy – to mocne punkty pikniku, dzięki którym stał się imprezą rozpoznawalną na Mazowszu i przyciągającą coraz więcej gości z zewnątrz.

Piknik organizują wspólnie od 2005 roku Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce i Stowarzyszenie W.A.R.K.A. Impreza zyskała także wielu partnerów – instytucji, organizacji, firm i jest wspierana przez samorząd Warki, powiatu grójeckiego oraz Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego.

Do tej pory udało się zrealizować dziewięć edycji imprezy. Przerwy spowodowane były m.in. rewitalizacją zespołu pałacowo-parkowego oraz pandemią. Jubileuszowy 10. Piknik Vivat Pułaski odbędzie się 2 lipca 2023 roku. Już teraz zapraszamy do spędzenia niedzielnego popołudnia z historią w tle w aktywny i ciekawy sposób w najpiękniejszym parku Mazowsza.

Vivat Pułaski!
Spotkajmy się w Warce!

Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce
ul. Pułaskiego 24, 05-660 Warka
☎ +48 667 22 67
✉ sekretariat@muzeumpulaski.pl
🌐 www.muzeumpulaski.pl

ZAMEK KSIĄŻĄT MAZOWIECKICH W CZERSKU

CZERSK TO DZISIAJ NIEWIELKA MIEJSCOWOŚĆ, ALE ZA CZASÓW KSIĄŻĄT MAZOWIECKICH ZNAJDOWAŁ SIĘ TU NAJWAŻNIEJSZY, OBOK PŁOCKA, OŚRODEK WŁADZY NA MAZOWSZU. W MIEJSCU SŁOWIAŃSKIEJ OSADY JUŻ W XI WIEKU POWSTAŁ GRÓD, A POTEŁ MONUMENTALNY ZAMEK. DNI ROZKWITU PRZEPLATAŁY SIĘ Z OKRESAMI UPADKU, KIEDY WROGOWIE LUB ZARAZA PUSTOSZYLI CAŁĄ OKOLICĘ. O CZASACH ŚWIETNOŚCI CZERSKA PRZYPOMINAJĄ DZIŚ TURNIEJE RYCERSKIE, REKONSTRUKCJE I PIKNIKI HISTORYCZNE.

● tekst: Magdalena Walusiak

CZERSK

PIERWSI OSADNICY, ANGLOSASKI KRÓLEWICZ I SMOK

Ślady pierwszego osadnictwa odkryte na tym terenie przez archeologów zostały ocenione na trzy tysiące lat! Osada kultury łużyckiej powstała na wysepce na Wiśle, która płynęła wówczas tuż obok dzisiejszego wzgórza zamkowego. Ślady cmentarzyska kultury przeworskiej z początku naszej ery również znaleziono w tym miejscu, ale już słowiańska osada założona została w VII wieku naszej ery na czerskich wzgórzach. Na jednym z nich w XI wieku powstał gród obronny. W pierwszym historycznym zapisie w dokumentach z 1142 roku miejsce to nazwane jest Czerniczkiem. Ale to już mniej więcej czasy Bolesława Śmiałego i Władysława Hermana. Z nieco wcześniejszego okresu pochodzi bohater niezwykłego znaleziska odkrytego na podwórku zamkowym.

Podczas wykopaliśk prowadzonych w latach 60. XX wieku na terenie zamku w Czersku, dokładnie w kościele grodowym, naukowcy znaleźli grób tajemniczego dostojnika. Według jednej z hipotez był to komes Magnus, który przez Wrocław dotarł na zamek w Czersku aż z... Anglii!

Magnus miał być synem anglosaskiego króla Harolda II i to właśnie za jego sprawą dwunogi smok zwany wywnęrną – albo bardziej słowiańsko żmijem – trafił najpierw na tarczę księcia czerskiego Trojdena I, później do herbu księstwa, a współcześnie na kilka mazowieckich herbów, głównie powiatów – warszawskiego zachodniego, grójeckiego, ostrowskiego, garwolińskiego, otwockiego oraz na herb miejscowości Lesznowola. Dwunogiego smoka ze skrzydłami i ostro zakończonym ogonem, tyle że w kolorze czerwonym, miał w herbie książę Janusz I Starszy. I to właśnie dzięki niemu – Januszowi, nie smokowi – powstał na wzgórzach gotycki zamek z czerwonej cegły.

KSIĄŻĘ JANUSZ I KRÓLOWA BONA

Czersk stał się centrum militarnym Mazowsza, a w XIV wieku uzyskał prawa miejskie. Później, po zmianie koryta Wisły, która nie obmywała już wzgórza zamkowego, a także po przeniesieniu stolicy księstwa przez Janusza I Starszego do Warszawy wydawało się, że Czersk zacznie tracić na znaczeniu. I wtedy rozpoczęła się budowa zamku.

Miejsce po wcześniejszym grodzie zostało dokładnie oczyszczone, a wzgórze podniesione o pięć metrów. Najlepsi mistrzowie zostali odwołani z Warszawy, a nawet sprowadzeni z Malborka, by postawić siedzibę godną księcia. Budowa zakończyła się prawdopodobnie tuż przed lipcem roku 1410, kiedy książę Janusz wsparł króla Władysława Jagiełłę w wojnie z zakonem krzyżackim.

Fot.: ARCHIWUM MFROT

Po przejęciu Mazowsza przez Koronę Królestwa Polskiego w 1526 roku Czersk stał się własnością polskich władców. Przez pewien czas, wraz z większością Mazowsza, należał do królowej Bony. Bona Sforza d'Aragona, wdowa po królu Zygmuncie Starym, księżna Bari i Rosano, rozbudowała tutejszy zamek, a okolicznym mieszkańcom zaszczepiła miłość do ogrodnictwa i... winnej latorośli.

Do czasów świetności Czerska nawiązują coroczne turnieje rycerskie i regularnie organizowane w sezonie wiosenno-letnim wydarzenia edukacyjne oraz rekonstrukcje historyczne pozwalające poznać koloryt i obyczaje dawnych epok.

MAJÓWKA I SZWEDZI NA ZAMKU

W 1656 roku, podczas najazdu zwanego potopem, wojska szwedzkie zajęły zamek. Na krótko, ale dla średniowiecznej twierdzy były to sądne dni. Opowiada o tym impreza „Szwedzi na zamku w Czersku” organizowana regularnie co roku do czasów pandemii. Jednym z głównych punktów tego historycznego pikniku z licznymi elementami rekonstrukcji historycznych jest inscenizacja bitwy o zamek.

W 2023 roku wydarzenie wraca do programu plenerowych imprez po dłuższej przerwie. Potrwa trzy dni – od 26 do 28 maja.

Miesiąc wcześniej – od 29 kwietnia do 3 maja – pod hasłem „Żywa historia średniowiecza” odbędzie się majówka na zamku w Czersku. W programie m.in. pokaz „Z czego składa się rycerz”, trening szermierki i możliwość odwiedzenia kramów dawnych rzemieślników.

Zamek Książąt Mazowieckich

pl. Tysiąclecia 1, 05-530 Czersk

www.zamekczersk.pl

Punkt Informacji Turystycznej

ul. ks. Zygmunta Sajny 1, 05-530 Góra Kalwaria

+ 48 508 677 581

cikit@gorakalwaria.pl

ZAMEK W LIWIE. OSTATNI BASTION NIEZALEŻNEGO MAZOWSZA

LIW. GOTYCKI ZAMEK WYBUDOWANY NA MOKRADŁACH,
BASTION OSTATNIEJ WŁADCZYNI NIEZALEŻNEGO MAZOWSZA,
DZIŚ ZAMIESZKIWANY PRZEZ SŁYNNĄ ŻÓLTĄ DAMĘ.
SIEDZIBA MUZEUM-ZBROJOWNI, MIEJSCE COROCZNYCH
TURNIEJÓW RYCERSKICH I INNYCH CIEKAWYCH WYDARZEŃ.
A TAK NIEWIELE BRAKOWAŁO, BY DO DZIŚ NIE POZOSTAŁA
W TYM MIEJSCU NAWET JEDNA CEGŁA!

● tekst: Magdalena Walusiak

WĘGRÓW / LIW

OD GRANICZNEJ WAROWNI DO KSIĄŻĘCEJ TWIERDZY

Na początku powstała nieduża warownia – drewniany gród na pograniczu Mazowsza i Litwy, który chronił podanych Księstwa Mazowieckiego przed najazdami Litwinów, Jaćwingów, a później także Tatarów. Nie wiemy, kiedy go wybudowano, ale pierwsze zapiski o istnieniu warowni pochodzą z początku XIV wieku. Dzisiaj są to nadal tereny pogranicza, tym razem Mazowsza i Podlasia. Dolina Liwca, niegdyś rzeki granicznej, przyciąga miłośników spływów kajakowych, wycieczek pieszych i rowerowych, tradycyjnej kuchni oraz rekonstrukcji historycznych. A przede wszystkim – ludzi poszukujących świętego spokoju i tempa odmiennego od wielkomięskiej gonitwy.

W miejscu, na którym powstał zamek, kiedyś były bagna. To na nich usypano wzgórze wzmocnione palami i zbudowano najpierw gród, a później zamek. Postawienie warowni zlecił Janusz I Starszy, jeden z najwybitniejszych władców Mazowsza, ale sam książę nie doczekał końca budowy. Dzieło doprowadził do finału jego wnuk Bolesław IV. Chociaż... To nawet nie była połowa pracy! Bo dokładnie dwa razy podwyższono mury obronne liwskiego zamku, gdy jego gospodynią została księżna Anna Mazowiecka, ostatnia władczyni niezależnego Mazowsza.

SILNA KOBIECA RĘKA. A NAWET CZTERY!

Za czasów księżnej Anny mury obronne „urośli” od 6 do 12 metrów, a od strony dziedzińca powstała wieża bramna zamykana żelazną bramą i zwodzonym mostem. Ostatnia przedstawicielka dynastii mazowieckich Piastów nie bała się tutaj nawet króla Zygmunta Starego, z którym weszła w spór. Po inkorporacji Księstwa Mazowieckiego zachowała m.in. Garwolin, dwór w Warszawie oraz właśnie Liw. I choć za koniec niezależnego Mazowsza uznawany jest rok 1526, to w Liwie i pozostałych włościach Anny Mazowieckiej księstwo istniało jeszcze przez kolejnych 11 lat.

To właśnie na jej cześć odbywa się co roku jedna z najważniejszych tujejszych imprez. Tegoroczny XX Turniej Rycerski o Pierścień Księżnej Anny na Zamku w Liwie zaplanowa-

ny został na 19 sierpnia i warto sobie tę datę zapamiętać i przeznaczyć na wyjątkowe widowisko historyczne.

Anna nie była jedyną dobrą gospodynią tego miejsca. Kolejną przebudowę warowni zainicjowała królowa Bona Sforza, której zamek zawdzięcza przekształcenie bramy w kilkupiętrową wieżę.

UPADEK ZAMKU I CUDOWNE OCALENIE

W XVII i XVIII wieku zamek nie miał zbyt wiele szczęścia, podobnie zresztą jak wiele tego typu budowli na Mazowszu. Został spalony i zniszczony najpierw w czasie potopu szwedzkiego, a później wojny północnej. Na początku XX wieku była tu praktycznie kupa gruzu.

Kto wie, czy cokolwiek ocalałoby do dziś, gdyby nie polski archeolog Otto Warpechowski, który użył fortelu, by uchronić bezcenny zabytek. W czasie II wojny światowej Niemcy zamierzali rozebrać ruiny, a cegły wykorzystać do budowy obozu w pobliskiej Treblince. Warpechowskiemu udało się przekonać okupantów, że zamek jest pozostałością krzyżackiej twierdzy, a takiego dziedzictwa hitlerowcy postanowili nie likwidować.

Dziś zamek jest nie tylko gotyckim świadectwem przeszłości Księstwa Mazowieckiego, ale także miejscem kulturotwórczym i bazą turystyczną. Z gotyckiej budowli zachowała się wieża bramna, a także fragment murów i dwór staroświecki, w którym mieści się Muzeum-Zbrojownia z bogatymi zbiorami broni. Wiosną 2019 roku zakończyły się prace związane z rewitalizacją zamku oraz budową parku kulturowo-historycznego. Nareszcie można wejść do gotyckiej części zamku: nie tylko do wieży bramnej, ale także do wyremontowanej piwnicy gotyckiej, którą przystosowano do prowadzenia lekcji muzealnych i organizowania wystaw.

Punkt Informacji Turystycznej

ul. Gdańska 2, 07-100 Węgrów

+48 25 792 35 66

pit@wegrow.com.pl

www.wegrow.com.pl

Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie

Liw, ul. S. Batorego 2, 07-100 Węgrów

+48 25 792 57 17

zbrojownia@liw-zamek.pl

liw-zamek.pl

GOSTYNIN. ZNIKNĄŁ ZAMEK, NIECH ŻYJE ZAMEK!

ZAMEK! KOŚCIÓŁ! ZAMEK! KOŚCIÓŁ! BUDOWLA POŁOŻONA MAŁOWNICZO NA WZGÓRZU W GOSTYNINIE WCIĄŻ WZBUDZA NIEMAŁO EMOCJI, A SPÓR MIĘDZY ZWOLENNIKAMI NAZYWANIA OBIEKTU ZAMKIEM LUB KOŚCIOŁEM BYWA NAPRAWDĘ GORĄCY. CO CIEKAWE, WSZYSCY MAJĄ RACJĘ, A ŻADNE Z OKREŚLEŃ NIE MÓWI ZBYT WIELE O OBECNYM STATUSIE PIĘKNIE ODNOWIONEGO OBIEKTU.

● tekst: Magdalena Walusiak

GOSTYNIN

ZAMEK GOSZCZĄCY JAGIEŁŁĘ

Osada, która dała początek Gostyninowi, powstała nad Skrwą Lewą, na przecięciu kilku szlaków handlowych – bursztynowego, solnego i prowadzącego na Ruś. Pierwsza warownia – gród z podgrodzem – została wybudowana między jeziorami Kocioł i Czarne na Łysej Górze. Na sąsiednim wzgórzu rozwinęło się podgrodzie z kościołem św. Jakuba.

W drugiej połowie XIV wieku osada przeniosła się na teren dzisiejszego centrum Gostynina, a nowa siedziba książęca powstała na zachód od niej. Początkowo była to wieża otoczona drewnianymi fortyfikacjami, a od XV wieku gotycki zamek z murami na planie prostokąta, budynkiem mieszkalnym (Dom Wielki) wzdłuż muru północnego oraz wieżą w północno-wschodnim narożniku.

Nad rozbudową zamku i jego kolejnymi udoskonaleniami (nowa brama i most zwodzony) czuwał właściciel Gostynina, książę mazowiecki Siemowit IV. Musiał być dumny ze swej warowni, skoro dwukrotnie gościł w niej króla Władysława Jagiełłę. Tu także mazowiecki książę oddał ducha, a miejsce wiecznego spoczynku odnalazł w płockiej katedrze.

REZYDENCJA I WIĘZIENIE MONARCHÓW

Jeszcze przed włączeniem Księstwa Mazowieckiego do Korony, bo w 1462 r, Gostynin został przyłączony do Polski przez Kazimierza Jagiellończyka, a głównymi lokatarami zamku zostali królewscy starostowie. Jeden z nich, Krzysztof Szydłowiecki, dobudował Dom Mniejszy z pomieszczeniami dla służby i kuchnią zamkową oraz rozbudował budynek bramny.

Podobno przez dłuższy czas w 1552 r, czyli niedługo po śmierci Barbary Radziwiłłówny, przebywał na gostynińskim zamku ostatni z Jagiellonów – Zygmunt II August. Ostatnim władcą goszczącym w tych murach, pierwszym przebywającym tutaj nie z własnej woli, był car rosyjski Wasyl IV Szujski, który trafił do polskiej niewoli po zajęciu Moskwy przez hetmana Żółkiewskiego w 1610 roku.

KRAJOBRAZ PO POTOPIE

Kolejne stulecia nie były dla zamku łaskawe. Pierwsze zniszczenia przyniósł szwedzki potop, kolejne powstały w wyniku wojny północnej, a kompletna ruina to skutek oblężenia przez wojska rosyjskie konfederatów barskich chroniących się w zrujnowanej warowni. Dzieło zniszczenia nie zostało chyba jednak ostatecznie do-

Fot.: ADOBE STOCK

konane, skoro na początku XIX wieku car Aleksander I przekazał wzgórze z ruinami parafii ewangelickiej, a dokładnie grupie ponad stu niemieckich sukienników, którzy w Gostyninie założyli farbiarnię i pralnię, ożywiając na nowo miasto nad Skrwą Lewą. Rzemieślnicy wynajęli cenionego architekta Hilarego Szpilowskiego, specjalizującego się w budowach klasycystycznych i neogotyckich. W tym drugim stylu zaprojektował kościół ewangelicki, z kolei ratusz w Gostyninie wyżytkował w stylu klasycystycznym.

WIĘCEJ NIŻ ZAMEK

Po wojnie kościół ewangelicki stał się na pewien czas świątynią katolicką, która istniała tam do roku 1978, kiedy pojawił się pomysł przekształcenia budynku w dom kultury. Bez powodzenia. W 1995 roku obiekt przejęło miasto, a w 2009 całość została wyremontowana i oddana do użytku jako centrum hotelowo-konferencyjne, z Salą Kolumnową w dawnym kościele, dziedzińcem zamkowym i mniejszymi salami: Konferencyjną, Klubową, Basztową oraz restauracją. W sąsiedztwie recepcji hotelowej działa punkt Informacji Turystycznej, w którym można znaleźć materiały o zamku, Gostyninie oraz innych atrakcyjnych miejscach na Mazowszu, a także najnowszy numer „Mody na Mazowsze”.

Zamek więc czy kościół? Najpierw zamek, później kościół, a dziś – elegancka rezydencja ciesząca się dobrą sławą wśród osób ceniących romantyczne okoliczności przyrody i architektury, wygodę, dobrą kuchnię i miłą obsługę oraz świetne położenie.

Zamek Gostyniński

ul. Zamkowa 31, 09-500 Gostynin

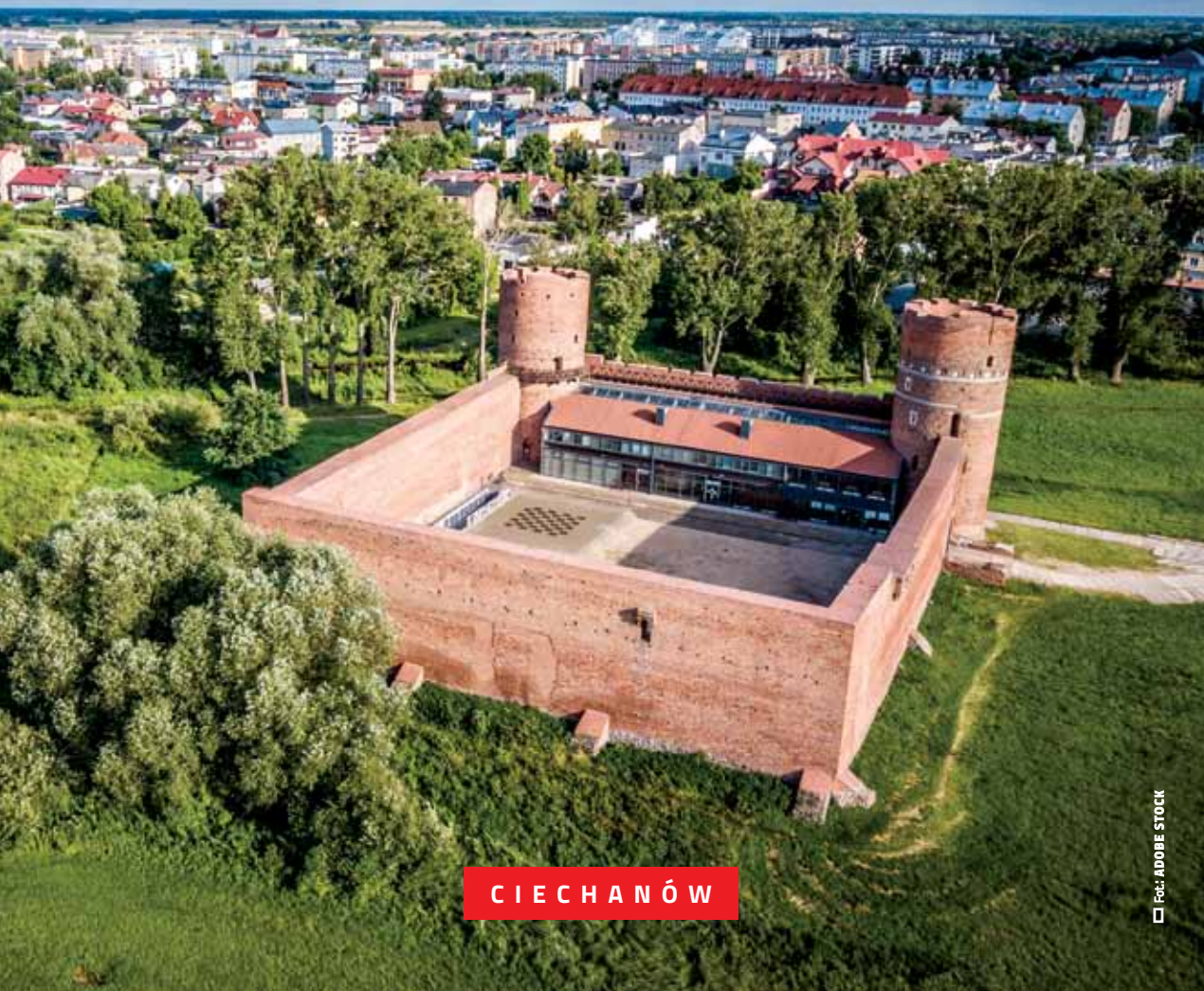
+48 24 235 45 00

www.zamek-gostynin.eu

ŚREDNIOWIECZNE TWIERDZE CIECHANOWA

ZAMEK KSIĄŻĄT MAZOWIECKICH W CIECHANOWIE MA PONAD 600 LAT. POTĘŻNA BUDOWLA GOTYCKA Z DWIEMA BASZTAMI ZOSTAŁA WZNIESIONA ZA CZASÓW KSIĘCIA SIEMOWITA III I POZOSTAWAŁA NIEZDOBYTĄ TWIERDZĄ, DOPÓKI STACJONOWALI W NIEJ RYCERZE. ALE WYNIOSŁE MURY NAD ŁYDYNIĄ NIE BYŁY PIERWSZĄ WAROWNIĄ NA TERENIE TEGO MIASTA.

● tekst: Magdalena Walusiak

CIECHANÓW

FARSKA GÓRA I LEGENDARNE POCZĄTKI

Pierwsza warownia na terenie dzisiejszego Ciechanowa powstała na Farskiej Górze, tam, gdzie znajduje się dziś piękna neogotycka dzwonnica. Jak głosi legenda, gród założył rycerz Ciechan, który przybył tu z żoną – piękną Dobroniegą.

Właśnie miłość do ukochanej stała się przyczyną wygnania rycerza z rodzinnego gniazda. Ciechan sprzeciwił się woli ojca, który chciał ożenić syna z sąsiadką również bogatą, jak nieurodziwą. Młody rycerz wybrał miłość, urodę i nowe miejsce na swój dom. Działo się to podobno jeszcze w czasach pogańskich, a nazwa Farskiej Góry ma pochodzić od imienia słowiańskiego boga Swarozycza.

Z badań archeologicznych wynika, że osada istniała w tym miejscu już w VII wieku, a grodzisko z wałami ziemnymi wzmocnionymi polnymi kamieniami to konstrukcja z przełomu wieków X i XI. Warownia strzegła przeprawy przez Łydynię na szlaku bursztynowym. Wokół grodziska, czyli wokół Farskiej Góry, ukształtowało się pierwotne centrum Ciechanowa z dwoma gotyckimi kościołami: Narodzenia NMP oraz Nawiedzenia NMP – dawnym klasztorem augustianów ufundowanym przez księcia Siemowita III i jego żonę Eufemię około 1358 roku.

POTĘŻNY ZAMEK NA WYSPIE

Grodzisko na Farskiej Górze było ważną warownią chroniącą północne granice świata chrześcijańskiego przed najazdami Pomorzan, Prusów i Jaćwingów, a w XIV wieku – Litwinów, którym udało się spalić drewniany gród wzniesiony nad miastem.

Mniej więcej w tym czasie w zakolu rzeki Łydyni, na wyspie, został wybudowany na polecenie księcia Siemowita III murowany zamek, rozbudowywany przez kolejnych władców Mazowsza, m.in. Janusza I, który potwierdził nadane przez Siemowita prawa miejskie Ciechanowa, jak i wdowę po polskim władcy Zygmuncie Starym, Bonę Sforzę, która przez kilka lat zarządzała Mazowszem po śmierci męża.

Zamek Książąt Mazowieckich to potężna gotycka budowla z dwiema basztami: wschodnią więzienną i zachodnią – arsenałem. Od ponad sześciu stuleci dominuje nad miastem i przez wszystkie te lata pozostawała twierdzą niezdobytą. Jak wszystkie dawne zamki, kryje wciąż wiele tajemnic. Jedną z nich – miejsca ukrycia skarbu księcia Janusza I – strzeże straszliwy czarny pies,

Fot.: ARCHIWUM MPROT

a właściwie rycerz przemieniony w groźne zwierzę przez alchemika.

MIASTO Z DWIEMA WAROWNIAMI

Na terenie zamku, który poddany został w ostatnich latach głębokiej rewitalizacji, mieści się oddział Muzeum Szlachty Mazowieckiej z doskonale wyposażonymi w nowoczesny sprzęt dydaktyczny salami ekspozycyjnymi. Obecnie prezentowane są w nim dwie wystawy stałe. Jedną z nich jest pierwsza ekspozycja opowiadająca o niezależnym księstwie sąsiadującym z polskim królestwem: „Księstwo Mazowieckie 1200–1526: intrygi, trucizny i smok, czyli 300 lat niezależnego Mazowsza”.

Zanim przystąpiono do rewitalizacji zamku, której efektem jest m.in. nowy budynek pomiędzy basztami, przeprowadzono na dziedzińcu zamkowym kompleksowe prace archeologiczne. Dzięki nim okazało się, że zamek jest starszy, niż wcześniej podejrzewano! Badacze odkopali relikty wieży obronnej oraz wały grodu, który kazał tu postawić niemal 100 lat przed budową zamku wnuk Konrada Mazowieckiego, książę Konrad II. Pamiątką prac budowlanych sprzed 700 lat jest wykopany przez archeologów topór, którym zapewne ostrzono pale wykorzystywane przy wznoszeniu ostrokołu broniącego dostępu do grodu.

Oznacza to, że miasto i jego okolice były strzeżone przez pewien czas przez dwie warownie. Dlaczego? Jaka była relacja między grodziskiem na Farskiej Górze i w zakolu Łydyni? Na te pytania odpowiada po części druga stała wystawa prezentowana w Muzeum Szlachty Mazowieckiej: „Fakty i mity ciechanowskiego zamku”.

Zamek Książąt Mazowieckich
ul. Zamkowa 1, 06-400 Ciechanów
☎ +48 23 672 40 64
🌐 www.zamekciechanowie.pl

P Ł O C K

PŁOCK W RYTMIE KULTURY

PŁOCK – WYPEŁNIONY MUZEAMI, ZABYTKAMI STAREGO MIASTA, ZAKĄTKAMI PEŁNYMI HISTORII I PRZYJEMNYMI MIEJSCAMI NA SPACER – PRZYCIĄGA TURYSTÓW JAK MAGNES. JUŻ SAMA PANORAMA MIASTA LEŻĄCEGO NA WYSOKIEJ SKARPIE WIŚLANEJ WARTA JEST PRZYJAZDU. TO JEDEN Z NAJPIĘKNIEJSZYCH WIDOKÓW NA MAZOWSZU. LATEM PŁOCKIE PLAŻE ROZBRZMIEWAJĄ MUZYKĄ I GWAREM LETNICH KONCERTÓW, FESTIWALI I PIKNIKÓW. A BĘDZIE ICH CO NIEMIARA!

● tekst: Urząd Miasta Płocka

Spacerując promenadą biegnącą szczytem skarpy, przechodzi się obok najważniejszych obiektów w Płocku: zanurzonej w zieleni bazyliki katedralnej, Muzeum Diecezjalnego ulokowanego w dawnym zamku, najstarszej szkoły w Polsce – Małachowianki z pieczołowicie odrestaurowaną dawną kolegiatą św. Michała i kolegium jezuickim.

Po obejrzeniu wyjątkowych kolekcji sztuki secesyjnej i art deco w Muzeum Mazowieckim i wypiciu kawy na Starym Rynku warto udać się na poszukiwanie kolejnych atrakcji Płocka albo – zostawiając za sobą chłód tysiącletnich murów i gwar miasta – zejść nad Wisłę. Lśniąca w słońcu rzeka oraz gorący piasek nadwiślańskiej plaży zachęcają do korzystania z kąpeli słonecznych oraz zabawy w rytm rozbrzmiewającej wokół muzyki.

MAJ W STYLU EUROPEJSKIM

Letnie festiwale muzyczne poprzedzają trzy bardzo atrakcyjne imprezy. Pierwsza z nich to Piknik Europejski (13 maja) – święto Płocka i miast partnerskich z Biegiem Europejskim, mikrokoncertami podczas Majuni i koncertem Małgorzaty Ostrowskiej na Starym Rynku.

Podczas Dnia Włoskiego na Starówce (20 maja) poczujemy prawdziwe dolce vita. Smakowitą atrakcją będą tu dania kuchni kalabryjskiej przygotowane w plenerze przez szefów kuchni ze słonecznej Italii. Spróbujemy włoskich produktów regionalnych. Imprezie towarzyszy włoska muzyka na żywo.

Kolejne wydarzenie to Jarmark Tumski i Dni Historii Płocka (2–4 czerwca), podczas którego ulice i place wypełniają się kolorowymi kramami uginającymi się pod ciężarem staroci, rękodzieła, obrazów oraz regionalnych przysmaków. W tłumie wyróżniają się kataryniarze. Dźwięk katarynek, pokrzykiwania sprzedawców i okrzyki zachwytu przechodniów tworzą atmosferę święta. Jednocześnie na czas Dni Historii Płocka Wzgórze Tumskie staje się areną, na której walczą rycerze, tańczą damy dworu, a kusznicy

Ważniejsze wydarzenia:

13 maja	Piknik Europejski z koncertem Małgorzaty Ostrowskiej
13 maja	MajUnia
13 maja	Noc Muzeów
14 maja	Rock Tower
19, 21 maja	Festiwal Muzyki Jednogłosowej
20 maja	Dzień Włoski na Starówce
2–4 czerwca	Jarmark Tumski i Dni Historii Płocka
6–8 lipca	Polish Hip-Hop Festival & Music Awards Płock 2023
7 lipca	ZooNooc
28–30 lipca	Audioriver
18–20 sierpnia	Big Festivalowski
27 sierpnia	Garmin Iron Triathlon
2 września	Summer Fall Festival
10 września	Półmaraton Dwóch Mostów

z Płockiej Drużyny Kuszniczej sprawdzają swe umiejętności w turnieju.

DLA FANÓW ROCKA I HIP-HOPU

Początek wakacji wyznaczy Polish Hip-Hop Festival & Music Awards Płock 2023 (6–8 lipca). Na nadwiślańską plażę przybędą tysiące ludzi z całej Polski, by falować w rytmach muzyki najlepszych wykonawców polskiej sceny hip-hopowej.

Fani muzyki elektronicznej z niecierpliwością czekają na przełom lipca i sierpnia, by przyjechać do Płocka na Audio-river (28–30 lipca). Na trzy dni i dwie noce elektroniczne brzmienia przejmują władzę nad plażą i całym miastem. Od zmierzchu do świtu fani tańczą na piasku, a w dzień chłodzą się w fontannie na Starym Rynku.

Wakacje z Płocką Lokalną Organizacją Turystyczną:

- Odkryj z nami Płock** – weekendowe, wakacyjne, bezpłatne spacerzy z odPLOTowymi przewodnikami,
- Płock na rowery** – wakacyjne rajdy rowerowe z przewodnikami odkrywające atrakcje Płocka i okolic w ostatnie soboty czerwca, lipca i sierpnia,
- Muzyczne Czwartki na płockiej starówce** – kameralne, godzinne koncerty od 24 czerwca do 28 sierpnia, w wybrane wakacyjne czwartki na scenie Starego Rynku.

Big Festivalowski (18–20 sierpnia) – najnowsze wydarzenie w kalendarzu płockich imprez. Festiwal jest jedynym w swoim rodzaju połączeniem różnych rodzajów pozytywnej twórczości: przeglądu najlepszych komedii i komediodramatów z całego świata, spotkań z twórcami, z galą stand-upu i warsztatami aktorskimi, komediopisarskimi i filmowymi.

Sezon festiwalowy zamyka we wrześniu Summer Fall Festival (2 września). Nad Wisłą spotykają się fani szeroko rozumianej muzyki rockowej.

Płocka Lokalna Organizacja Turystyczna

Stary Rynek 8, 09-400 Płock

+48 24 364 99 90

biuro@turystykaplock.eu

www.plock.eu, turystykaplock.eu

facebook/plock instagram/plock_official

Aplikacja mobilna KM – musisz ją mieć!
Zainstaluj, kupuj bilety szybko i wygodnie!
Zamień bilet papierowy na elektroniczny!

Wirtualna
Karta
Mazowiecka

Odroczona
płatność

Bilet
okresowy

Funkcja
automatycznego
odnawiania się
biletu

**Kupuj bilety
bez kolejki,
bez gotówki
o każdej
porze!**

Szybko i wygodnie, wystarczy tylko parę kliknięć w telefonie!

Dzięki aplikacji mamy nieograniczony dostęp do kasy biletowej i punktu informacji, a to wszystko komfortowo i bez kolejki. Zachęcam do pobrania aplikacji i korzystania z wygody zakupu biletu przez telefon.

Dariusz Grajda
Członek Zarządu
Koleje Mazowieckie

Zachęcam do korzystania z nowoczesnej i intuicyjnej aplikacji mobilnej. To nie tylko możliwość zakupu biletu w każdym miejscu i o każdej porze, ale także oszczędność czasu i ogromne ułatwienie.

Adam Struzik
Marszałek Województwa
Mazowieckiego

Samorząd Województwa Mazowieckiego zaprasza na

MazO pikniki

Wracamy z rodzinnymi MAZO piknikami!

/ W programie: warsztaty taneczne, kabarety, miasteczko zdrowia,
atrakcje, zajęcia i zabawy dla dzieci, malowanie toreb, tworzenie lasu w stoiku /

Zapraszamy na pełen przygód wspólny MAZO czas!

Spotkajmy się na MAZO piknikach:

**RACIĄŻ - 20 maja / LELIS - 27 maja / STANISŁAWÓW - 3 czerwca
SZYDŁOWIEC - 17 czerwca / PRZASNYSZ - 1 lipca / WĘGRÓW - 8 lipca
SIEDLCE - 15 lipca / RADOM - 22 lipca / GARWOLIN - 5 sierpnia
OPINOGÓRA - 12 sierpnia / BRZÓZE MAŁE NAD NARWIĄ - 19 sierpnia
SIERPC - 26 sierpnia / CIECHANÓW - 2 września
ŻYRARDÓW - 9 września / SANNIKI - 16 września**

Mazowsze.
serce polski

www.mazowsze.travel
© Mazowsze Serce Polski